

GAZDASÁGI LAPOK

MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

Alapította KORIZMICS LÁSZLÓ
1849-ben.

VEZÉRELV: Hozzunk mezei gazdaságunkba helyes arányokat.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre	20 kor.
Fél évre	10 „
Negyed évre	5 „

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” ingyen mellékletével.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz czimzendők.

HIRDETÉSEKET

a lap kiadóhivatala veszi fel. Árjegyzék ingyen és bérmentve. Hirdetési mellékletek jutányos árrban fogadtatnak el.

◆◆◆◆ Szerkesztőségünk és kiadóhivatalunk czime f. év november 1-től ◆◆◆◆
Budapest, VIII. ker., József-utca 15. földszint 2.

Kérjük az összes levelezéseket, szakközleményeket, pénzküldeményeket, hirdetéseket stb. ezen újabb czimre juttatni.

A „Gazdasági Lapok” szerkesztősége és kiadóhivatala.

Az e lapokban foglalt cikkekért minden utánnomási jog fentartva.

KÉZIRATOKAT A SZERKESZTŐSÉG NEM AD VISSZA.

TELEFON: 623.

TARTALOM.

	Lap
Szemle. — ix.	893
A Szakirók egyesületének jubileuma	894
Munkáshány. — Ifj. Fauszt Elek	895
Gazdasági nőnevelésünk. — Czirmes Bálint	896
A mák műtrágyázásáról. — Surányi J.	897
Kérdések és feleletek	897
Kérdések: Vastag hótakaró árt-e az (szleknek. K. A. Duppani zab. T. Z. — Dohány után sörárpa. J. I. — Általános biztosítás. K. T.	
Feleletek: Őszi buza sárgulása S. Mező Károly. — Leveles cukorrépafej eltevése. Szücs János. — Peronosporás burgonyaszár. Szücs János. — Szőlő-takarás késedelmes végzése. Sz. G.	
Hírek	898
Aprók	899

SZEMLE.

(A gazdasági helyzet. — A vámpolitikai központ hadüzenete a gazdák ellen. — Harczok a tőzsdereform körül. — Egy kérelem a cukorrépatermelőkhöz. — A német földbirtokosok termésátlagai. — A nemzetközi tejpiaconról.)

Az időjárásban változások alig állottak elő. Vagy borus idők járnak és feneketlen sárosak az utak vagy pedig éjjeli fagyok köszöntenek be. Árvizek is jelentkeznek Arad- és Bihar-megyékben. Az esőzések következtében kiáradt a Berettyó és előntötte a bihari megyei Szentjobb, Biharcsanakos, Hegyköszentimre és Poklos-telek községeket. Minthogy a víz az országuton is magasan áll, a közlekedés megakadt, még pedig annyira, hogy a posta is csak két nap alatt fordulhat egyszer kerületutakon, erdőkön keresztül. Az emberek alig tudnak házaikból kijönni. Szentjobb községből, a hol tifuszjárvány van, nem tudnak az emberek patikába menni. Az iskolásgyermek nem látogathatja az iskolát. Több vidékről szerzett értesülések szerint megállapítható, hogy a földmivelésügyi miniszter a vetetlen területekről szóló kimátatásánál sok-

kal kedvezőtlenebb még a valóság. Még sok helyen, különösen Erdélyben a keresztek kint csiráznak a mezőkön. Szinte elrettentően rossz auspiciumokkal indul a mezőgazdaság a jövő 13-as számú évnél. A gazdasági helyzet tehát korántsem kecsgetető. A gabonárák kisebb hullámzások és az eltolódások között leledzenek. A lévai vásáron a lovak jól keltek el, válogatott a gazda a török és bolgár kommissziók között. Ha az egyik nem adta meg az árat, megfizette a másik. A ki birta, marta. Különben hasonló jelenségek minden felé. Tehenekben a jó tehén ára magas, a gyengének pedig ára sem volt. A sertéseket úgy hajtották el, a mint jöttek. Még a legalacsonyabb áron sem cseréltek gazdát. A középbirtokos pedig nem mer venni, pedig jól esne a potom áron vett sertést felhizlalni De pénztelen és háborus kilátású a világ. Erdélyben pedig első, tehát nem teljes koru igavonók ára az 1100 korona körül forog. Ott a sertés még ingyen sem kell.

A »Gazdaszövetség« a vámpolitikai központ agrárellenes állásfoglalásával foglalkozik. Erélyes ellentállásra hívja fel a magyar gazdatársadalmat s a többek közt a következőket írja: »A szervezett magyar agrártábor felkészült a harczra. A nyiregházai, kecskeméti és siófoki nagygyűlések nem azért hoztak össze tizezreket, hogy most gyáván meghunyászkodjunk. A kölcsönös hadüzenet elhangzott s az elkövetkező küzdelem tüzpróbája lesz a földmivelő néprétegeknek, mely megmutatja, mennyire hatotta át az agrárius eszmék tüze. Hisszük, hogy a kenyerünkért, megélhetésünkért folyó küzdelemben helyén lesz mindegyik harczosa a magyar agrármozgalomnak, különösen a falusi gazdakörök és szövetkezetek vezetői, a kiknek lesz gondjuk rá, hogy a falusi kerületek képviselői a parlamentben helyt álljanak a magyar mezőgazdaság védelme mellett még a legzsarnokibb pártfegyelem dacára is. A vármegyei gazdasági egyesületek pedig meg fogják mutatni, hogy mint a falusi gazdakörök és szövetkezetek a gazdaszövetség nagygyűlésén, ők is sorakozni tudnak a GEOSZ. deczember 22-iki nagygyűlésére, melyen legközelebb nyílik alkalom a merkantilista támadás ellen harczba vinni a gazdaközvélemény megnyilatkozását, tekintélyes csoportokkal fognak felvonulni. Ha kell,

folytatja a harczot a legélesebb fegyverekkel de 1917-ben a gazdáké kell, hogy legyen a győzelem.«

Ajánlatosabb volna a »Gazdaszövetség« ne csak szavakkal harczolna, hanem aktív is lenne. Ez a mi szerény véleményünk. Hogy az orsz. képviselőknek a magyar agrár mozgalmaknak élére kellene állani, már régi pium desiderium, de mikor ezt a pártfegyelem és kassza tiltja.

Ugyancsak a »Gazdaszövetség« a tőzsdereformról a következőket írja: »Éppen negyven esztendeje annak, hogy az akkori földmivelés, ipar és kereskedelemügyi miniszterium jelentésében azt mondta, hogy a tőzsdereformról szóló törvényjavaslatot már komolyan munkába vette. És azóta sem történt semmi! Azaz, hogy 1896-ban volt egy anket a tőzsdereformról, a mely több hétre terjedt és a melynek adatai nyomtatásban is napvilágot láttak, egyéb azonban az ezt követő hosszú 16 esztendő alatt nem történt. És megjósolhatjuk minden látnoki tudomány nélkül azt is, hogy ha anketekre és autonóm reformokra biznók az ügyet, akkor ismét meddőségben telnének el évtizedek és a budapesti tőzsdén oly vigan folynék tovább a játék, mint a milyen vigan folyik ama bizonyos negyven esztendő óta a mai napig. De nem csupán mi és a velünk azonos álláspontot elfoglalók tekintélyes tábora az, a mely a tőzsdereformjának egyedül és kizárólag a törvényt tartja megfelelőnek, hanem ebben a tekintetben a kormány már kötelezettséget is vállalt. A kiegyezés ide vonatkozó része ugyanis semmi kétséget nem hagy, egész világosan kitűnik belőle, hogy a kormány oly tőzsdereform megalkotására vállalt kötelezettséget, mely hasonló, ha nem is teljesen azonos az osztrák reformmal, már pedig az osztrák tőzsdén törvény tiltja a hazárdjéteket.«

Ennek kapesán közöljük azt is, a mit egy napilapunk közzé adott a tőzsdetanács reformterveiről:

»A tőzsdetanács reformtervei során a hites ügynöki intézmény visszaállítása is szerepel. Bár a tanács a reform dolgában nagyon titkolózik, annyi mégis kiszivárgott, hogy az ügynöki jogsultság alapfeltétele gyanánt nagyobb készpénz-óvadék letétbe helyezését követeli. Némelyek szerint 100,000, mások szerint 50,000 korona volna a kauczió. Numerus clausus ellenben nincsen tervbe véve. A gabonátőzsdé közönsége

A DEERE-féle TÁRCSÁSBORONA

valamennyi tárcsásborona között a legmodernebb és legerősebb szerkezetű.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

BUDAPEST, V. ker., Alkotmány-utca 31. sz.

körében az ügynöki kérdés ily szabályozásának híre nagy izgalmat keltett. Általában úgy fogják fel a helyzetet, hogy a tanács nagyfejű gabonakereskedői ez által ismét hatalmukba akarják keríteni a piacot, mely a kúpesti határidő-üzlet demokratizálása folytán már kisiklott a kezükből. Minthogy az ügynöki jogosultság adományozása a tanácsra volna ruházva, attól tartanak, hogy a tanács csak a neki tetsző folyamadókat fogja az ügynöki karba felvenni. De különösen nagy riadalmat okoz a nagy készpénzkauzió követelése, mert ez a gabonatözsde kisebb elemeit egyszerűen megfosztaná a kenyérrüktől. Az ügynöki kauziót feleslegesnek tartjuk, mert ha a kötelező általános liquidáció bevezetetik, a mi előbb utóbb be fog következni, az ügynök bonitásának kérdése önmagától meg van oldva, mert hiszen hetenkénti készpénzkiigyeztetés mellett a fizetések megtagadása amúgy is ki volna zárva. A gabonatözsden mindezeknél fogva hevesen ellenzik a tanács reformterveit és mozgalom van folyamatban, melynek célja, hogy a tözsde rendkívüli közgyűlésen tiltakozzék az ügynöki kérdés ily drákói szabályozása ellen.

Szóval a nem kauzióképes ügynökök pozícióikat nem akarják feladni. Másrészt pedig ha a kauziósok kezébe kerül a tözsde, kész a gabonakartell. El kell törülni a határidőüzletet. Más megoldás nincsen.

Winter Fülöp cs. és kir. őrnagy, földbirtokos egy kérelmet bocsát közé Bars, Esztergom, Hont és Nógrád vármegyék répát termelő földbirtokosaihoz és gazdához a Hontvármegyei Gazdasági Értesítőben:

„Nap-nap mellett — ugymond — szomoruan tapasztaljuk a cukorrépa átvételénél támasztott nehézségeket és levonásokat. A mai tuldrága munkabérek mellett kénytelenek vagyunk eltűnni ezt az eljárást, mert egyrészt a kedvezőtlen időjárás következtében összetorlódott munka és az idény előrehaladottsága nem engedi meg, hogy a répaszállítást beszüntessük, másrészt a cukorgyártól felvett előlegek a gazdák eme szerencsétlensége, köteleznek a szállításra. Egy statisztikai kimutatást óhajtok összeállítani, ki akarom mutatni azt, hogy mennyi répát szállítottak be a termelők, mennyit vont le ebből a gyár, mily összeget tesz ki a gazdák vesztesége. Felkérem tehát az igen tisztelt összes termelőket, méltóztatassanak a befejezett szállítás után közérdekből a fenti címre a következő adatokat megküldeni: 1. Hány holdon termesztettek répát? 2. Hány mm. répát szállítottak? 3. Hány mm. levonást eszközölt a gyár? 4. Hol volt a termelés, hol az átadás helye? 5. Mennyi volt az átlagos napszámber, és kiadási költség? A szerződések értelmében a gyár öt százalék levonására jogosított, így ezen öt százalékot kérem a kimutatásban mellőzni.

A statisztikai kimutatásba a termelő kívánságára nevét nem említem meg. A statisztikai kimutatást minden termelőnek lesz szerencsém megküldeni. Önzetlen czéлом hiteles adatok alapján kimutatni és megállapítani azt, hogy a répatermelő a mai drága munkabér és egyéb répaterméssel összekötött kiadások mellett mily perczentuális eredményt ér el. A közérdek szempontjából kérem jelen felhívásomat terjeszteni, hogy ugy e lapokat esetleg nem olvasó termelő is a kért adatokat hozzám beküldhesse.

Már most megjegyzem, hogy a cukorgyár részéről esetleg megindítandó polémiába bocsátkozni nem fogok.

Éppen aktuális azon hír is mely hozzánk egy munkatársunktól érkezett, hogy a taksonyfalvai nagybérő (Galánta mellett) 110 koronát fizet

egy hold répa szedéseért akkordban, napszámot pedig öt koronát, reggel 8-tól este 5-ig. A napszámba szedett répa holdja 175—200 koronát is fölemeszt.

A nagy német birodalom napról-napra fokozódó gazdagságát nemcsak rohamos léptekkel fejlődő iparának, hanem még sokkalta jobban évről-évre fokozódó termésátlagainak, tehát kitűnő gazdáinak köszönheti. A múlt század nyolczvanas éveinek derekán, kat. holdra átszámítva, birodalmi átlagban 800 kilogramm termése volt őszi kalászosokból, a mely átlag-termés 1907-ig 1141 kilogrammra emelkedett, vagyis husz év alatt 341 kilogrammal, illetőleg 34 százalékkal fokozódott. Ugyanezen idő alatt a foszfortartalmu műtrágyák fogyasztása két millió métermázsánál 24 millió mázsára emelkedett, a mely mennyiségből 54 kilogramm jut minden kat. holdnyi művelés alatt álló területére, öt és félszer annyi, mint Magyarországon és emeletl egyeb műtrágyákat is olyan nagy mennyiségben használ, hogy azok együttes értéke tizenyolczszor nagyobb annál a műtrágya értéknél, a melyet nálunk fektettek bele a gazdák egy kat. hold földbe.

A svájcei gazdaszövetség nemzetközi tejárjegyző irodája most tette közzé a folyó év harmadik negyedéről szóló jelentést, melyhez Svájczen kívül Magyarország, Svédország, Norvégia, Németalföld, Belgium, Dánia, Nagybritannia és az Északamerikai Egyesült-Államok szolgáltatott adatokat. A jelentés szerint a nemzetközi tejpiacra az árviszonyok általában szilárdak és a további áralakulás kilátásai is biztatók. A takarmánytermés mennyiségileg meghaladta a múlt évit, de minőség dolgában kivált a második és harmadik kaszálás eredménye, jóval gyengébb a tavalyinál. A korai fegyök sok helyen lehetetlenné teszik a legeltetést a szabadban és már korán az istállóban takarmányozásra kényszerítik a gazdát, úgy hogy a felhalmazott takarmánykészlettel takarékoskodni kell és az abraktakarmány szükséglet is előreláthatólag emelkedni fog. A tejárok nagy átlagban körülbelül azonosok a múlt év harmadik negyedében jegyzett árakkal. A kemény sajtok ára némi emelkedést mutat s ugyanez az irányzat észlelhető a puha sajtok árfejlődésében is. A vajtermelés mennyisége szembetűnő emelkedést mutat, minek következtében a vajárak általában alacsonyabbak voltak, mint a folyó év második negyedében s a múlt év ugyanezen időszakában, kivéve az amerikai piacot, ahol némi áremelkedés mutatkozott. A jövőre nézve a tejtermelés mennyiségének a téli időszakban beálló természetszerű csökkenésével párhuzamosan az árak megszilárdulása, sőt emelkedése várható.

A Szakírók egyesületének jubileuma.

A magyar szakirodalomnak, a mely évek hosszú során át csak mostoha testvéré volt a sajtónak és a legnagyobb nehézségekkel, a legnagyobb közönnyel volt kénytelen megküzdni, vasárnap jubiláris ünnepe volt. Ünnepe ülte annak az előhaladásnak, hogy a szakírók komoly gazdasági tényezővé vált, a mi a magyar szaklapok életrealóságán kívül a Magyar Szakírók Országos Egyesülete fáradságos munkájának eredménye. Ez az egyesület állandóan felhívta a figyelmet a szakírók működésére, megteremtette az összekötő kapcsot a szak- és napisajtó között, bevitte a közfelfogásba a tudatot, hogy a szakíró a gazdasági ismeretek terjesztésének legfontosabb instrumentuma, hogy a

magyar szakírók felkarolása nemzeti kötelesség. Tíz évvel ezelőtt alakították meg a szakírók egyesületét, a mely a deczenniumot diszüléssel ünnepelte meg. Ez ünnepélyes alkalommal pedig, a mely a kereskedelmi és földművelésügyi miniszter, a főváros, az Akadémia, az osztrák társaság egyesület stb. képviselőinek részvételével folyt le, büszkén tekinthet vissza az egyesület és annak alapítása óta elnöke, Gelléri Mór kir. tanácsos, az elmúlt évtized komoly munkáira és eredményeire.

A diszgyűlést Gelléri Mór egyesületi elnök nyitotta meg hosszabb beszéddel, a melyben panaszkodott, hogy a szakírókat nem értékeli eléggé. Bizonyította azután a szakirodalom fontosságát és hangsúlyozta, hogy itt még nagy tere van a munkának. Büszkén mondhatja, hogy eredménnyel dolgoztak a lefolyt tíz esztendőben s ezt a munkát akarják folytatni a jövőben is. A megjelentek üdvözlése után az ülést megnyitottnak jelentette ki.

A lelkes tappsal fogadott megnyitó után Sugár Ottó főtitkár nyújtott nagy tetszéssel fogadott általános tájékoztatót a szakírók jelenlegi állapotáról és vázolta az egyesület beléleletét.

Az ünnepi beszédet Katona Béla alelnök tartotta. Feszült figyelem közepette a szakírók állapotáról beszélt.

— Ha megnézzük — mondotta — hogy mint támad egy-egy szaklap körül egyesület, kongresszus vagy kiállítás a tudomány, a termelés és a kereskedelem érdekeinek előbbvitelére, csak akkor tudjuk méltányolni a szakírók munkáját. Ha küzdelmes volt is a múlt, az a nagy előnye volt, hogy annak, a ki szaklap szerkesztésével akart foglalkozni s a ki megmaradt a megélhetésért vívó küzdelem porondján, annak a feladatnak nemcsak teljes buzgósággal, hanem izzó lelkesedéssel is kellett szolgálni. Jellemző, hogy a közgazdasági élet vezéremberei már szükségesnek tartják, hogy a szakírókban is közvetlenül tájékoztassák a közönséget czikkeikkal. A küzdelemnek még nem vagyunk a végén. De a mit sikerült magunk mögött hagyni, az növeli önbizalmunkat, ez pedig már maga a fél siker. Ki kell alakítani Magyarország gazdasági és kulturális fejlődését. Soha nem volt ez a feladat jelentősebb és súlyosabb, mint éppen ebben a pillanatban, a mikor a magyar nemzet mindinkább fogékonyabbá kezd válni a kulturális és gazdasági haladás fontosság iránt és mikor az államéletben új irányzatok, mélyreható refo. mok készülnek. Az állam ideális célja abban nyilvánul, hogy az egy foglalkozási kereseti ágba sorozható egyének harmónikus együttműködését biztosítsa s az állam ezeknek boldogulását a tőkély legmagasabb fokára fejlessze, a mi az állami beavatkozás tulajdonképeni határvonala. A mi helyzetünkben, a hol ötven-hatvan szaklap különféle kép tör egymás mellett, közös célra, meg kell fontolni azokat a határokat, a melyeken belül mozogni kell.

Egy irányadó szempontunk van: az, hogy nekünk nem államilag agyontámogatott, kisajátított gazdasági életre van szükségünk, hanem egy munkásságában, törekvésében becsületesen megvédelt polgárságra, a mely erőt tud felhalmozni a nemzeti önértetnek és az állam tekintélyének biztosítására. A magyar szakírók eddig becsületesen teljesítette ezt a hivatását. Kéri tagtársait, hogy ezt a munkát szolgálják továbbra is, az itt megjelentek pedig kísérik ezt a munkát rokonszenvvel és őszinte barátsággal.

Hosszas és lelkes taps köszöntötte Katona Bélát, a mikor befejezte beszédét. Az ováció elültével dr. Radványi László indítványára dr. Matlekovits Sándor v. b. t. t. az Országos Ipari egyesület elnökét, Róna Lajos indítványára pe-

„MINIMAX”

kézi tüzelő készülék gazdáknak cséplés és aratás alkalmával teljesen nélkülözhetetlen és csakis ezek segélyével lehet az ott keletkező tüzet megelőzni.

A „MINIMAX” készülék az ország legnagyobb birtokosai magtáraiban és szérűskertjeiben fel van szerelve és a gyakorlatban kitűnő szolgálatot tett.

Felvilágosítással szolgál a

Alaptőke 650,000 korona.
Az Első Magyar Iparbank alapítása.

Magyar Minimax Részvénytársaság.

Iroda és Gyár: Rózsa-utca 85.

dig Bernáth Istvánt, a Magyar Gazdaszövetség igazgatóját, az egyesület tiszteletbeli tagjaivá választották meg.

Ezután az üdvözlésekre került a sor. A kereskedelemügyi minisztérium nevében Barthos Andor min. tanácsos üdvözölte a jubiláló egyesületet. Eszterhay Jenő osztálytanácsos a földművelésügyi miniszter, dr. Wildner Ödön fővárosi tanácsos, a főváros polgármesterének és tanácsának üdvözlését hozta. Ezután Rákosi Jenő főrendiházi tag köszöntötte az egyesületet az Otthon nevében. Lelkes szavakkal aposztrofálta Gelléri Mór elnök kiváló egyéni tulajdonságait s végül melegen üdvözölte az egyesületet, melynek tagjai derekas és hivatott munkát teljesítenek a nemzet javára.

Az osztrák szakírók egyesülete részéről annak elnöke, Pappenheim Károly, üdvözölte a jubiláló egyesületet és bejelentette, hogy a mai nap emlékére egy 500 koronás alapítványt tesznek. Ezután Lánzy Leó a budapesti kereskedelmi és iparkamara elnöke, emelt szót és a magyar kereskedő és iparos világ nevében szíve mélyéből üdvözölte a magyar szakírókat és az egyesületet. Bejelentette még Lánzy Leó, hogy az egyesület javára 1000 koronás alapítványt tesz.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület nevében Orszároluczky Miklós alelnök, a Budapesti Ujságírók Egyesülete nevében Szatmári Mór alelnök, a Magyarországi Hirlapírók Nyugdíjintézete képviselőjében Fekete Ignác alelnök, a Vidéki Hirlapírók Országos Szövetsége megbízásából Baráth Ármán min. osztálytanácsos, a műegyetem tanácsa nevében dr. Pfeiffer Ignác műegyetemi tanár, az Országos Pázmány Egyesület nevében Sziklai János elnök, a Magyarországi Ipartestületek megbízásából Thék Endre, a Természettudományi Társulat képviselőjében Karlovsky Géza, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet nevében Edvi Illés Aladár oszt. tanácsos üdvözölte az egyesületet.

Végül Rubinek Gyula alelnök hálás köszönetet mondott az elhangzott szavakért, a melyek az egyesület házi ünnepét országos ünneppé avatták. Kifejtette, hogy míg külföldön a szakirodalom erősödik, nálunk csak a szaksajtó tud eredményeket felmutatni, de a melyek azután jóval felülmúlják a külföldi eredményeket. A szaksajtó fejlődése fontos a gazdasági haladás szempontjából. A mai ülés céljukat előmozdította, mert minden elhangzott szó a szaksajtó fontosságát, jelentőségét és azokat a magas feladatokat emelte ki, a melyeket hivatva van betölteni.

A díszülés ezzel az elnök éltetése közt véget ért.

Délben szűkebb bankett volt a Budapesten időző osztrák szakírók tiszteletére.

Munkáshiány.

Irtá: Ifj. Fauszt Elek.

Mezőgazdaságunk ideai helyzete nem tulságosan kecsegtető. A tavaszi előleges jelentések igen rózsás színben tüntették fel a várható terméseredményeket, sajnos azonban, mennél közelebb voltunk azok betakarításához, annál inkább szertefoszlottak ama vérmes remények, melyek az ez évi rekord-termésekhez fűződtek. Az aratással és próbacséplésekkel alig voltunk készen, már is kitűnt, hogy a remélhető eredményekből egy tekintélyes perczentet kell levonni, majd bekövetkezett a hosszantartó esős időjárás, mely a takarodást és cséplést hátráltatta és a gabonának kicsirázása által részben keresztékben, részben asztagban a tényleges

termésekben is lényeges veszteséget okozott. E közben megjött az őszi munkálatoknak az ideje, az ugyancsak jó termés kilátásokat nyújtó burgonya, kukorica, cukorrépa stb. betakarítása, az őszi vetések megkezdése, s mindez oly rövid határok közé szorítva, hogy a rendes munkavégzés ritkaságszámba ment. Daczára, hogy minden gazda kényszerülve volt csak a minimálisan legszükségesebbekre szorítkozni, mégis nemcsak a rossz időjárás, a hosszantartó esőzések okozta károk, a nagy munkatorlódás voltak az általános panasz tárgyai, hanem ezzel kapcsolatosan a munkáshiány, a munkabérek rohamos emelkedése is felütötte fejét, mint az előbbiek természetes következménye. Tekintettel a sürgős munkákra mindenütt a gyors és nagymennyiségű munkateljesítés volt a fő követelmény, a mi föltétlenül nagy kézimunkaerő szükségletet von maga után, minthogy a gazdaságok ilyen különleges viszonyokra való gépekkel felszerelve nincsenek, vagy azok tökéletlensége miatt nem is lehetnek. Mezőgazdasági munkásaink mindjárt a kezdetén felismerték a helyzetet a maga valóságában s míg más években örültek, ha novemberben is huzamosan tartott kerestetük, addig most ők kerekedtek felül, megszabták a maguk abnormálisan magas munkabéretüket s ha rendes kenyéradójuk sokalta, nem sokat törődtek, hiszen akadtak elegenden, kik a messze idegenből is felkeresték őket s még örültek, hogy egyáltalán munkáskézre találtak.

A munkásokat eljárásukért nem okolhatjuk. A kényszerhelyzeteket akár ipari, akár kereskedelem területén, mindig kihasználják, hol egyik, hol másik fél részéről, s most az egyszer ez nagyobb mértékben a mezőgazdaságra is kihatott. Viszont a munkaadók eljárása is menthető, hogy a küzdelemben a létért szinte egymásra licitálnak s a munkabérek mesterséges emelkedését saját maguk idézik elő, mert ha a nagy termés megvan és annak behordása már a körmükre égett, akkor még mindig rentabilisabb a legmagasabb munkabérek mellett is megmenteni a termést, semmint hagyni, hogy az veszendőbe menjen.

Nagyobb és állandóbb baj azonban, hogy a munkabérek rohamos emelkedése s a munkásoknak kölcsönös kicserélése által előállt munkásmozgalom helytelen szerveződése nemcsak a jelen évet sújtja, hanem a példa ragadós volta miatt hosszabb időre is kiterjed, sőt káros következményeit csak ezután fogja éreztetni.

Régebben ugyanis az idegenből hozatott munkások mozgósításának az volt a célja, hogy a kivánalmakhoz képest a kézi munkaerőt arányosan megossza s a belterjesebb gazdálkodásra az átmenetet előmozdítsa. Az ilyen munkások szívesen jöttek, még magasabb munkabért sem követeltek, mert hiszen megélhetésük az év java részében biztosítva volt. Nemcsak nálunk volt ez így, hanem a külföldön is. Mely végett utalok dr. Hagmann-ra, ki a németországi munkásvizonyokra vonatkozóan megemlíti, hogy Oroszországból és Galicziából azért kaptak olcsó munkáselembert, mert a rendes munkaidő márczius elejétől december elejéig tart, míg azok otthon legfeljebb április közepétől október közepéig dolgozhattak. Tehát nem a napszám-bérek különbsége, hanem ezen közel negyedévi munkatöbblet volt az oka, hogy említett munkások tömegesen Németországba vándoroltak. Ebből azután önkéntelenül arra következtethetnénk, hogy a belterjes gazdaságok munkásvizonyai fokozottan javulnak a külterjes gazdaságok hátrányára.

A külterjes gazdaságokat belterjessé fejlesz-

teni, viszont a belterjes gazdaságoknál a jó munkásvizonyokat éveken, vagy évtizedeken át biztosítani nem olyan könnyű feladat, mint a hogy az első pillanatra látszik. Legújabbban a német gazdátársaknak is sok fejtörést okozott, hogy állandó vándor munkásainak jó része Észak-Amerikába, Kanadába és Braziliába költözött, másrészt Oroszországnak abbéli politikája, hogy az országban lévő felesleges munkaerőt saját gazdasági és ipari helyzetének javítására igyekezett felhasználni. Hasonlóképpen a magyar munkásvizonyok sem felelnek meg fenti következtetéseknek. E végből utalok a „Köztelek“ két tekintélyes levelezőjére, kik közül az egyik alföldi gazda megjegyzi, hogy mi volna velük, ha 5—10 koronás napszám-bérek mellett a belterjes gazdálkodásra térnének rá, viszont a másik nyitramegyei örökre lemond a cukorrépatermelésről, mely elhatározására részben az emelkedő munkabérek indították.

Tehát úgy a külterjes, mint a belterjesebb viszonyok között munkáshiányról panaszokdnak s ezért igen helyeselhetően óvatos megfontolást igényel az átmenet a belterjes gazdálkodásra. Ezzel szemben azonban a lemondás a már berendezett belterjes gazdálkodásról határozott tökevesztéssel jár és visszafelődést jelent. Ezért, a ki egyszer gazdaságát felszerelve az intenzitás bizonyos fokát elérte, annak se magán-, se nemzetgazdasági szempontból nem szabad rák módjára visszafelé haladnia, hanem azon okok elhárítására kell törekednie, melyek üzemágának jövedelmezőtlen voltát előidézték. Minthogy pedig jelenleg a munkáshiány egy ilyen általános ok, cikkem keretében ezzel s az elhárítására irányuló törekvésekkel szándékozom foglalkozni éppen akkor, midőn még mindenki a munkásszerződöttes küszöbén áll, hogy soraim bár csekély mértékben is, a gazdátársadalom javára szolgáljanak.

Már említettem, hogy a munkásmozgalom nálunk helytelen irányba terelődött, mert manapság a helyett, hogy a munkásvándorlás a kézi-erősükséglet arányos és célszerű eloszlását eredményezné, éppen ellenkezőleg a napszám, szakmánya stb. bérek áralakulására hat hátrányosan. Ez gyakran egy egy vidék kölcsönös munkáskicserélésévé fajul, mikor még a helyben leszerződött munkás is idegen vidékre megy, mert ott ideiglenesen otthonában szerződött bérénel jóval magasabbat kap. Magam tapasztaltam, hogy oly vidéken, hol a legbelterjesebb gazdálkodás üzetik s hol a környékbeli birtokosok kocsikkal hordatják nap nap után a munkásokat, mert máskülönben ezek nem jönének meg, még egy távoli nagy állami uradalom kiküldöttje is megjelenik s egyszerre százszámra szerződött el azokat, jóval nagyobb munkabér mellett, a kire különben otthon is elegendő szükség volna. Az ilyen helytelen irányba terelt munkásmozgalom idézi azután elő, hogy a különben jóvalvaló, dolgozó nép nagy igényekkel és szociális érzelmekkel tér vissza s a jövőben is kicsikart magas bérekkel szemben nem tud és nem akar megfelelő munkaellenértéket szolgáltatni.

Ha összehasonlítjuk bármely gazdaság idegenből szerződött és helybeli munkásainak járandóságát, azt találjuk, hogy az idegen munkásoké mindig magasabb, ezért szerződtek fentemlített munkások is idegen vidékre, daczára, hogy normális megélhetésük otthon is biztosítva volt. Ennek oka pedig abban rejlik, hogy ha valamely gazdaság munkásai tulkövetelők, annak vezetője inkább szerződött idegen munkásokat, habár drágában is egy évre, semhogy a

Tények és tapasztalatok igazolták a

CASE járvaszántó gőzekék

feltétlenül praktikus, gazdaságos és üzembiztos működését.

Munkabírás óránként 2—3 hold.

Előkelő magyarországi referenciák mindenféle talajra.

Uezérképviselő: Hahn Arthur és Társai, Budapest, VIII., Üllői-ut 52/B.

„G“ katalógus ingyen és bérmentve.

helybeliek tulkövetelését kielégítve, a többletet évről-évre megadni legyen kénytelen. Számítása rentábilisnak látszik s mégis kereszteszödve van az által, hogy a kifejlődött munkásmozgalom és közvetítés mellett helybeli munkásai mások részéről hasonló elbánásban részesülnek. Ezért ismételen hangsúlyozom, hogy a helytelenül alkalmazott munkásközvetítés a viszonyok elmérgesítésére vezet, önkénytelenül emeli a munkabéreket, előmozdítja a kölcsönös munkáscserét s a jóvaló munkásnépet haszontalaná, léhává, lustává fejleszti. Jelenleg ezen nem változtathatunk. Megoldása a helyes munkásközvetítés által a sokat rebesgetett mezőgazdasági kamaráknak lenne a feladatuk, most főgondunk arra volna fordítandó, hogy a hol van helybeli munkásnép, igyekezzünk azt magunknak biztosítani s azok munkaerejének és munkaidejének tökéletesebb kihasználása által a munkáshiányon segíteni. Ez többféleképpen volna elérhető.

Legelőször a szakmáymunka általánosítására kellene törekednünk, mely mintegy megkétszerezi a munkások számát azáltal, hogy a munkásokat gyorsabb munkára s a munkaidőnek meghosszabbítására ösztönzi. Normális viszonyok között egy-egy belterjesebb gazdaságban igen jól esik, ha a szakmáymunka kiadott munka szinte észrevétlenül bevégeződik, annál különösebben fontos az ilyen kényszer munkatorlódások idején, mikor a munkáltatásra szolgáló alkalmat nagy közökben is lesni kell és sokszor nyolczadnapi munkát is negyednapi napszámmal fizetni, mert az van elfogadva mint legkisebb munkabéregység. Az természetes, hogy lusta népet nehéz az ilyen munkára szorítani, mert hozzá van szokva a kényelmes napszámberhez, mikor t. i. nem a végzett munka, hanem az eltöltött idő után van fizetve. Bármily elleneszenes is legyen valamely vidéken a szakmáymunka, ezt a legnagyobb szívóssággal kell beleoltatnunk, megkedveltetnünk munkásnépünkkel, ha másképp nem, szerződésileg kell egy bizonyos minimális szakmáymunka elvégzésére köteleznünk, csak azért, hogy adott adatok alapján mutathassunk reá annak előnyeire. Ha a szakmáymunka általánossá válna a munkáshiányon segítene, sokkal hathatósabb érv lenne a munkaadók azon állításával szemben, hogy a minőség rovására megy. Igaz ugyan, egyes különleges munkákat csak napszámában lehet jól végeztetni, de tessék megbízható, erélyes munkafelügyezők kiképzésére törekedni s akkor a szakmáymunka határozottan jó, olcsó, gazdaságos és biztos lesz.

A ki a szakmáymunkát egyenlőre általánosítani nem tudja, az az aratáshoz hasonlóan a részes munkát helyezze előtérbe. Ekkor a munkásnak is érdeke, hogy az uradalomnak is mennél több és minél jobb minőségben jusson. A munkaerő és munkaidő itt is kitünően van felhasználva, nem szabad azonban szem elől téveszteni, hogy a részelésnél a munkaadó nagy megkárosításnak lehet kitéve, s hogy a részes munka igen drága, mert mindig a minimális terméshez igazodik. Vagyis, ha kevés terem, a munkásnak még mindig meg kell találnia számítását, viszont a nagy termés esetén a rossz évek rovására munkájáért tulságos javadalmaszban részesül. Tehát ez mindenestre csak másodsorban jöhetne tekintetbe.

A munkabérek drágulását a gépek fokozottabb alkalmazása által lehetne csökkenteni. Ez azonban nem úgy értendő, hogy géperő alkalmazása által szorítsuk ki a kézierőt, a gépek tökéletlensége miatt ezt nem is lehetne, hanem a kézi- és géperő a munkások javára legyen kombinálva. A hol csak lehet, gépek alkalmazása által gyor-

sítsuk, könnyítsük meg a munkát, úgy azonban, hogy a gépekkel végzett olcsó munka részben a kézierő megdrágulásának egyenértékét képviselje. Vagyis ha gép- és kézierő egyesítése által holdankint pl. 20 K megtakarítást érhetnénk el, akkor 20 K értékkel kisebbítsük a szakmáymunka vagy részes munkabért, hanem elégedjünk meg 15 K-val, s a fenmaradó 5 K-t hagyjuk meg a kézimunkaerő nagyobbmérvű díjazására. Ily módon a munkások a gépeket nem ellenségüket, hanem segítőtársukat látnák, mint a melyek munkájukat, megélhetésüket könnyítik meg.

Az általánymunkának egy módosítása is ajánlható, mely a fenti elveknek igen megfelel. Ez abban áll, hogy egy bizonyos szakmáymunkaért biztosítunk a termés holdja után s ezenfelül a termés mennyisége után egységár szerint megszabott jutalékot fizetünk. Pl. egy magyar hold czukorrépa munkálási költségéért 60 koronát s ezenkívül a termelt répa q-ja után 5 fillért, vagy ládája (á 4 q) után 20 fillért. Ezen kombinált általánymunka egyesitené magában egy a szakmáymunka, mint a részes munka előnyeit, a mellett, hogy hátrányait teljesen kiküszöbölné s a munkásnak, munkaadónak egyaránt a legcélszerűbb, a legarányosabb fizetési módozatot biztosítaná.

A helybeli napszámásokat végül a napszámber mellett adandó jutalommal biztosíthatjuk egy-egy időközre gazdaságunknak. E szerint minden munkás, a ki egyfolytában dolgozik, az első 3 napra rendes napszámát kapja, a következő 3 napi periódusban ezenfelül napi 10, 15 és 20 fillér jutalmat kapna, a mi kéthetenként ismétlődne. Ez által nagy munkaidőben jobban lehetne egy és ugyanazon gazdaság napszámókat biztosítani, nem történe meg, hogy 1—2 nap mulva másuttal keresne munkát, hol talán történetesen 10 fillérrel magasabb bért fizetnek, mert a mennél nagyobb jutalom elérésének érdeke fűzné azon gazdasághoz.

Az elmondottakban főképpen arra akartam rámutatni, hogy a munkáshiányon segítendő, első sorban a környékbeli kézierőt kössük le és használjuk ki fokozottabb mértékben s csak az esetben, ha ez nem elegendő, vagy különféle okoknál fogva nem lehetséges, szegődtessünk idegen munkásokat, de azoknál is hasonló elvek szerint járjunk el. A káros kinövéseket azonban itt is kerüljük, éppen e végett akarok rámutatni az u. n. summás munkásokra, melynél drágább és rosszabb munkásokat el se tudok képzelni. Ezek ugyanis élelem és havi díj mellett vannak szerződötve s mivel kikötött bérüket mindenképpen megkapják, csak azért és úgy dolgoznak, hogy napi foglalatosságuknak munka legyen a neve. Rendszerint kényes, igényes, nemtörődöm, lassu elemek alkotják, kikre hiába szól a felügyező, hiába áll mögöttük a gazdatiszt, mert akár erős, akár szelid nógatás, csak pillanatnyi érzelmeket kelt bennük. E mellett gyakran betegeskednek s általában úgy vélekednek, hogy csekély bérükért (?) nem tudnak elég keveset dolgozni. Számítani ugyanis ők is tudnak, csak hogy naptári napra eső munkaköltségüket veszik irányadóul, nem véve tekintetbe, hogy a sok ünnepnap, betegeskedés, utazási költség, szakácsnő fizetése stb. révén az uradalomnak munkanapjuk jóval többbe esik, hátha még azt számítjuk, hogy a ténylegesen hasznos munka napi munkájuknak mintegy 40—60%-át teszi. Hónapszámra fizetett summás munkás káros egyénileg a gazdaságnak, de káros általában az egész mezőgazdaságnak, mert a munkásokat érdektelenné, lustává, nemtörődömmé teszi s 30—40—50—60%-al nagyobb kézierőt köt le, mint a mennyi hasznos munkát tud értékesíteni. Tehát ha már idegen munkásokra vagyunk

utalva s azok se általán, se részes munkákra nem szoríthatók, adjunk nekik élelmet havonta s napszámot a munkában eltöltött időre, de a havi készpénzfizetéstől a leghatározottabban óvakodjunk.

Mindezen felemlített körülmények igen csekélyeknek tűnnek fel s az ujság ingerével nem hatnak. Ha azonban meggondoljuk, hogy a napszám és havi munkának általánosan a minimumra redukálása s az említett módozatok alkalmazása által mily horribilis mennyiségű hasznos munkáskezet szabadítunk fel, melyek munkája mindez ideig a tétlenségben veszett el, úgy bátran állíthatjuk, hogy nálunk még nem állott be a munkáshiány. Itt az ideje a jövő évi szerződések megkötésének, előzze meg tehát mindenki részéről egy alapos számítás, különösen akkor, ha érdekellentéteket kell elsimitani. Ennek következménye azután, hogy az átmenetet a belterjes gazdálkodásra fokozni, a belterjes gazdaságot fentartani szükséges. Különben éppen elegendő állandó munkahíján az idegenbe kivándorlást megakadályozni nincs módunkban. Teremtsük meg az egészséges munkásviszonyokat, változtassuk meg ama káros felfogást, hogy elég a magyar népnek aratással megkeresni egész évi megélhetését, oltuk bele mindenkibe a munka szeretetét és értékét s akkor majd nem fog kelleni munkásnak, munkaadónak egyaránt panaszkodnia.

Gazdasági nőnevelésünk.

Irta: Czirmos Bálint.

Az anyának, a feleségnek, a háziasszonynak családja körében magasztos hivatást kell betölteni. A szerető lelki, türelmes, gondos, takarékos és dolgozó feleségnek a családi békében, a házi jólétben, s a vagyoni gyarapodásban igen nagy része van.

Figyelve a falusi nép életét, tapasztalni fogjuk azt, hogy a törpe birtokos anyagi izmosodása, elsősorban az olyan parasztportán észlelhető, a hol a feleség, mint elsőrendű munkatárs, teljes mértékben és megfelelő gazdasági szakértelemmel veszi ki részét a termelés munkájából.

Hazánkban eddig a földművesnő gazdasági és háztartási nevelésére nem fordítottak kellő gondot, s ha a mezőgazdasági élet fellendülése lassu tempóban halad, ennek egyik oka a falusi nő gazdasági tudatlanságában keresendő. Kevés eredményű a szorgalmas családfő törekvése, ha a gazdaságilag tudatlan feleség, a háztartási és gazdasági életben, nem tölti be azt a szerepkört, melyet a gondviselés, a családi életben a háziasszony részére kijelölt.

A régi idők asszonyai és lányai hiresek voltak és büszkeségnek tartották ha saját gazdálkodásuk nyereszterményeit a hosszú téli estéken fonás, szövés, szabás és varrás által feldolgozhatták és e mellett a konyhán is remekelhettek; ellenben a husszorosan költségesebb életmódot igénylő XX-ik század leánya, megtanulja a horgolást, stikkelést és a csipkeverést, de nem tud izletesen és takarékosan főzni és nem képes sajátkezüleg elkészíteni azon ruházatot, mely a családtagok öltözködésére szükséges.

Szomoruan látjuk, hogy egyes elmaradottabb vidékeken a falusi paraszttasszonyok, a közeli piacról drága pénzzel szerzik be, a háznép-ellátására szükséges konyhakerti, baromfi és tejtermékeket a helyett, hogy saját portájukon termelnének ilyeneket és a helyett, hogy iparkodnának ők is, termelői lenni, a fogyasztási piaczoknak.

Ezen szegényletes és közzgazdaságilag káros állapotokon akar segíteni a Kecskeméten létesített gazdasági tanítóképző, a mely a legelső

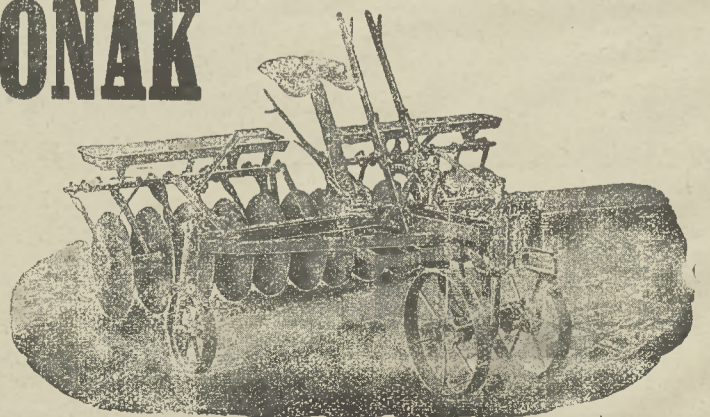
McCormick TÁRCSÁSBORONÁK

egyenletes munkájuk, könnyű vontatásuk, legerősebb szerkezetük és le kiválóbb anyaguk révén a legkedveltebbek és legelterjedtebbek. A tarlóbuktatáshoz és őszi szántásra a legujabb szabadalmazott és a hazai viszonyoknak teljesen megfelelő

McCormick Tárçasásboronát

már most kérjük megrendelni, miután gyárunk különben nem képes az óriási szükségletet idejében szállítani.

International Harvester Company of America
BUDAPEST, V., VÁCZI-UT 98.

ilyenmü állami intézmény Magyarországon. Rendeltetése az, hogy az ottan végzett gazdasági tanítónők az elemi iskolai tanítónő képezdékhez, vagy a polgári- és felsőbbleányiskolákhoz, vagy a háztartási vándortanfolyamokhoz, illetve az önálló gazdasági ismétlő iskolákhoz beosztva, buzgó napszamosai legyenek a népies gazdasági növevelés ügyének.

A kecskeméti gazdasági tanítónőképezde szervezése 1910 évre esik és Serényi miniszter nevéhez fűződik. Földmívelésügyi miniszterünknek kedvenc eszméje volt, olyan intézményt létesíteni, a mely uttörő és irányító legyen a nők gazdasági nevelése terén Magyarországon.

Az intézet szervezésénél, az oroszánrészt Dubravszki Róbert miniszteri tanácsosnak és Grasselli Miklós földmives iskolai igazgatónak jutott. A gazdasági szakoktatásügy ezen fáradságtalan veterán bajnokai, a kecskeméti gazdasági tanítónőképezde megteremtésével, s a modern kor követelményeinek megfelelő felszerelésével, megvetették alapját, a hazai gazdasági növevelés ügyének és érdemeket szereztek arra, hogy közgazdasági tevékenységük hazánk közgazdasági történetében, meg legyen örökítve.

A mult hónap közepén, érdekes vendége volt, Serényi miniszter ezen üdvös alkotásának, Justh a hírneves ellenzéki vezér látogatta meg nevelt leányát, a ki az intézet egyik hallgatója. A csendes gazdasági telepen, érthető érdeklődést keltett a rendíthetetlen parlamenti vezér váratlan érkezése. Grasselli Miklós igazgató kalauzolása mellett meglepettette az iskola gazdaságát, bejárta a földmivesiskola összes helyiségeit és nagy érdeklődéssel tanulmányozta a földmives iskolával kapcsolatos gazdasági tanítónőképezdet.

E sorok írója is, akkor volt az intézet tanulmányozója, mikor Justh Gyula ott tartózkodott. Gyönyörűséggel szemléltük az életrevaló fiatal tanítónőjelölteket, a mint a gazdasági irodában s a háló-, moszó- és fürdőszobákban foglalatostokdakt. Mivel vasárnapi szünet volt, a külső gazdasági és kertészeti munkálkodásukat nem láthattuk, mert tudni kell, hogy ezek az ügyes leányok az intézet 200 holdas gazdaságában és 15 hold kiterjedésű kertészetében állandóan a szabadban dolgoznak, csupán alkalmatlan időben kerülnek a tantermekbe s a tanszertárba elméleti előadásokat hallgatni, továbbá háziipart és szabást-varrást tanulni.

A ragyogó tisztaságu modern nagy konyhában két tüzehely körül, az élelmezés vezetője mellé beosztva öt egyenruhás piros-pozsgás növendék foglalatostokdott a vasárnapi ebéd elkészítésével. Mivel olyan magas vendégre nem számítottak a konyhahetes növendékek körében meglehetősen riadalmat okozott, a vendég méltó ellátása, azonban feladatukat fényesen betöltötték, mert olyan pompás ebédben volt részünk, melyet az „előkelő vendég“ is, alig győzött dicsérni.

Ebéd után a növendékek társalgó termébe vonultunk, hol a kedves leánysereg koncertszámbamenő mulatságot rögtönzött. Értelmes szavalás, ügyes zongora játék, czimbalom, hegedű és éneklés után, a szép amazonok tüzes tánczra perdültek, mi pedig ronsolt testtel és bágyadt lélekkel, de nagy gyönyörűséggel szemléltük a vidám leányok pajzán mulatságát.

Azon érzelmekkel távoztunk a kedves ifjuság köréből, vajha még több hasonczelu intézménye volna ezen jobb sorsra érdemes országnak és vajha ezen intézet minden növendéke lelkes apostola lenne azon ügynek, a mely édes hazánk, vagyoni gyarapodását és gazdasági izmosítását írta fel zászlójára.

Azt hiszem, hogy az üdvös intézetben tapasztalt hatása alatt Justh Gyula a kérelhetetlen

politikai ellenfél is örömmel nyujtotta volna gratulációra baráti jobbját azon miniszternek, a ki módot talált arra, hogy nemzetünket megajándékozza egy olyan intézménnyel, melynek közgazdasági előnyei kiszámíthatatlanok.

„Addig dolgozzunk, a mig nappal van és ne várjuk, a mig reánk szakad az éjszaka!“ mondá Serényi gróf, egyik-hires parlamenti beszédében. És ime, ő jár elől jó példával!

A mák műtrágyázásáról.

Írta: Surányi J.

A Gazdasági Lapok f. évi 36. számában a hagyma műtrágyázásáról írva, kimutattam, hogy a nálunk kisebb arányokban, *konyhakerti* termelésben kultivált növények hozama műtrágyázás segítségével milyen eredményességgel fokozható, nagybani, szántóföldi termelésnél pedig a műtrágyázás folytán előállítható termésmennyiség meglepő arányú tiszta jövedelemtöbblet juttathatja a gazdát.

Az utóbbi időkben az árak fokozatos emelkedésével a mák egyikévé vált a legjobban jövedelmező terményeinknek s annak nagyban, szántóföldön termelése mindig jobban és jobban terjed. A mák a talajnak gazdagsága iránt táperőben rendkívül igényes; köztudomásu, hogy olyan talajokon, melyek régen vagy egyáltalán nem részesültek istállótrágyázásban, alig ad valamelyes hozamot. A tapasztalat azt mutatja, hogy a mák termése a mesterséges trágyafélékkel nagyon jelentékeny mérvben növelhető s ennek különösen ott lesz nagy gyakorlati értéke, a hol a mákot nem lehet istállótrágyázott vagy olyan földbe vetni, mely közelmultban részesült istállótrágyázásban. A mák aránylag magas egységű termény lévén, a gazdának a terméshozam fokozására minden eszközt fel kell használnia, mert már aránylag kis termésfokozódás folytán bőven megtérülhet az a költség, a mi ennek előállítására fordított. Ezen eszközök között igen hatásosnak és célravezetőnek mutatkozott a műtrágyázás.

A mák műtrágyázásával hazánkban eddig ugyan gyéren, de már régebben is történtek kísérletek. Ilyenül említhetjük fel a Kísérletügyi Közlemények VII. kötetében leírt Szempezen végzett kísérletet, melynek egyéb adatai közül e helyütt csak azt emeljük ki, hogy a trágyázatlan terület egy kat. holdján termelt 220 kg. magterméssel szemben a kat. holdanként 150 kg. szuperfoszfát és 60 kg. chilisalétromtrágyázásban részesült parcella kat. holdankénti termése 697 kg.-ot tett ki, míg a 150 kg. szuperfoszfáttal és 50 kg. kénsavas ammoniakkal trágyázott parcellán 550 kg. mag termelt. A műtrágyázás folytán előállított termésmennyiség tehát 477, illetve 330 kg. volt.

Igen érdekes az a kísérlet, melyet Ráczy János állami tanító Kistástanyán, Szabolcsmegyében a legutóbbi évben végzett. A mák (francia zárt toku kék) vályogföldbe vettetett, a mely 1906 óta nem részesült istállótrágyázásban. A mákföldön egy 1200 négyszögöl nagyságu parcella hasított ki, a mely 100 kg. szuperfoszfátot kapott s ennek termése szolgált összehasonlítással szemben a trágyázatlan területével. Már a vegetáció alatt tapasztalható volt a műtrágyázott mák erőteljesebb és gyorsabb fejlődése, a mi kifejezést nyert igen szembeütően abban is, hogy körülbelül 10 nappal előbb is érett és előbb volt aratható. A kísérletező megjegyzi azt is, hogy férgesedés a trágyázott mákban alig fordult elő, míg a trágyázatlanban inkább volt található.

A terméseredmény a következő volt:

A trágyázatlan terület egy kat. holdján termelt	532 kg. mag
A műtrágyázott " " " " " "	864 " "

tehát a kat. holdanként alkalmazott 133 kg. szuperfoszfát 332 kg. termésmennyiséget hozott létre. A francia kék mák métermérszánkenti ára nagyban jelenleg 75—85 korona között váltakozik, ha a legolcsóbb ár alapján is az előállított termésmennyiség értékét egybevetjük a trágyázás költségével, mely magasan értékelve 12 koronánál többet nem tesz ki, a műtrágyázás után tisztajövedelemként mutatkozik, 237 korona a szántóföld 1 kat. holdján. Olyan nagy összeg ez, a mely teljes mértékben igazolja azon megállapításokat, melyek szerint a kerti vetemények műtrágyázása egyike a legjövödelmezőbb befektetéseknek.

Kérdések és feleletek.

Kérdés. Vastag hótakaró árt-e az őszieknek.

Néhol buják őszi gabonavetésem s noha részben legeltetés, másrészt sarlózással küzdöttem a tulerős fejlődés ellen, félek, hogy vastag hótakaró alatt majd sok kipállik belőlük, vagy talán csak akkor ártalmas a hó tetejét ölmosos éri és így jégréteg képződésén rajta a levegő czirkulációjától vonja el a vetést? Ily esetben jó-e helyenként kilékelni a havat s így szellőztetni a vetést vagy talán jobb sertésekkel vagy marhákkal megjárítani a feltett táblákat s így megtörni a jeges felületet? Azt is hallottam, hogy szántani is szokták az ilyen havat, lehetséges-e ez és hogyan? A választ kérem b. lapjuk felelet rovatában megadni.

K. A.

Kérdés. Duppai zab.

Folyó évi tavasszal vettem a gróf Csáky Vidor uradalomból duppai vetőzabot. Az elért termés nagyon silány volt, ugy szalmára, mint magra. Az elért termésben sok volt az üszög. Szíves értesítést arra kérem, lehet-e a jövő tavasszal ezen zabot vetésre használni s ha igen, páczolva vetendő-e a zab. Másfajta zabban jó volt a termés és üszögnélküli nem lenne e tanácsos zord vidékünkön más zabfajtát vetni?

T. Z.

Kérdés. Dohány után sörárpa.

Dohányföldemet az ősszel felszántattam nagy részben, a mi még hátra van, azt remélhetőleg szinte felszánthatom még, mielőtt teljesen kifagy az eke a földből. Szeretnék sörárpat természetesen ezen táblába, de még eddig nem próbáltam, azért kérek erre nézve felvilágosító választ oly t. gazdatárstól, ki már eredményeket ért el e téren. Előre hálás köszönet.

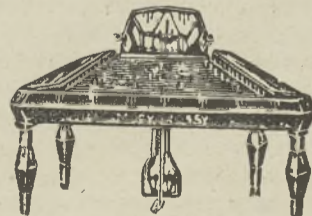
J. I.

Kérdés. Általános biztosítás.

Középbirtokos vagyok, eddig tüz ellen biztosítottam az épületeket s szénát, szalmát s fizettem 300 egynéhány koronát évente, most ajánlatot tettek, hogy általános biztosítást csináljak, akkor mindenem, még a butorok stb, házi holmik, szer-

CZIMBALOM

legújabb szabadalmazott aczélszerkezettel, melynek hangtartása csodálatosan jó, és a hangja bizonyult, részletfeszítésre is kaphatók. — Gramofonok kiváló művészlemezekkel, hegedűk, fuvalok, harmoniumok stb. — Számos kintünetes, aranyérmek stb. a jó munkáért. A modern szorgotakaró pedál, aczélszerkezetek stb. feltalálója. Árjegyzéket kívánatra ingyen küld.

Mogyoróssy Gyula

kir. szab. hangszergyár, Budapest, VIII., Rakóczi-ut 71

KEMNA FORRÓGŐZEKÉI

szabadalmazott

SCHMIDT mérnök doktor hírneves füstös-tulhevitőjével

Minden más nedvesgőz-, compound- vagy compound-tulhevitett rendszert úgy teljesítő-képesség, mint tartósság tekintetében messze felülmúlnak és lényegesen kevesebb szénét fogyasztanak.

Reterenziákkal, kimerítő felvilágosításokkal és költségvetésekkel szolgál:

KEMNA J. BUDAPEST, VI., Váci-körut 51. szám.

Sürgőnyezim: Kemna, Budapest. Telefon 91-21. Telefon 91-21.

számok, eszközök, gépek és állatok, valamint a gabona stb. a mi eléghető szinte biztosítva lenne azonkívül a mit különben amugy is biztosítottam eddig is, de 450 koronába kerülne. Érdemes volna ebbe az ügyletbe belemenni? Több gyakorlatlaltal bíróságaitól kérek szives felvilágosítást.

K. T.

Felelet. Őszi buza sárgulása című kérdésre.

Az a körülmény, hogy a kérdéses buzavetés foltoként és csakis a laposabb helyeken sárgul, arra enged következtetni, hogy a sárgaságot a talaj tulnedvessége okozza. A mélyebb fekvésű részekben összegyűlő csapadékvíz a talajnak nemcsak kapilláris üregeit, hanem nagyobb légüregeit is teljesen kitölti ez által levegőnek a talajba jutását megakadályozza. A növényeknek úgy a földfeletti, mint a földben lévő részei is lélegeznek s e közben aránylag nagymennyiségű oxigént fogyasztanak, pl. a cukorrépa gyökérre dr. Mágocsy-Dietz Sándor szerint saját térfogatával egyenlő térfogatu oxigént vesz fel naponként a levegőből. Már pedig a tulnedves talajokban a csekély légjárhatóság miatt majdnem kizárólag a víz által elnyelt kevés levegő oxigénjére van utalva, a melyből oxigénhiányosságát nem fedezheti. A beálló oxigénhiány következtében a növények földalatti részeinek életműködésében lassaként az egész szervezetre kiható zavar áll be, a mely annál fokozottabb mértékben nyilvánul, minél nagyobb mérvű és hosszabb ideig tartó a rendes lélegzés megakasztója a tulságos nedvesség. A gyökérzet tápanyagfelvevő képessége egyrészt a beálló lélegzési zavar, másrészt a talajoldatok nagy mérvű felhigulása következtében csökken; a földfeletti részek számára elegendő tápanyagot szállítani nem tud, minélfogva azok működésében is pangás áll be. A szervezet egyéb tevékenységével együtt a klorofill-testecskék keletkezése is meglassodik; ezért a növény elveszíti üdezőld színét s mindegyre világosabb árnyalatu sárgászöldbe megy át; végre életműködése teljesen megszűnik, ha normális életfeltételei idejénkorán vissza nem állítjuk. A talaj tulnedvességének a növényzet fejlődésére gyakorolt hatása érthetővé teszi, hogy a tulságos nedvesség okozta vetéssárgulást egyedül a felesleges nedvesség elvezetésével lehet eredményesen orvosolni, mert csak ez által állíthatjuk vissza a talaj légjárhatóságát és szüntethetjük meg az őszi buza gyökérzetének oxigénhiányát, a mely vetés megbetegedésének tulajdonképeni oka. Épp ezért ebben az esetben műtrágyázástól eredményt nem várhatunk; a műtrágyázásnak csakis akkor lehet hatása, ha a vetés megsárgulását valamelyik fontos növényi tápanyagnak, elsősorban a nitrogén vegyületeknek az elégtelensége okozza, a miről azonban a jelen esetben nem lehet szó, mert különben az egész buzavetés megsárgult volna.

S. Mező Károly.

Felelet. Leveles cukorrépafej elterjedése című kérdésre.

A leveles cukorrépafej megszeccskázva célszerűbb a répaszelettel elkülönítve, tehát külön vermenni el. Ajánlatosabbnak látszik inkább pelyvafélékkel keverten savanyítani be, ha már mindenáron keverni akarja valamivel.

Szűcs János.

Felelet. Peronoszporás burgonyaszár című kérdésre.

Mindenesetre tanácsosabb volna a burgonyaszárát komposzttnak használni fel, mint alászántani, habár az alászántással sem követ el főbenjáró bünt, mert hiszen azért peronoszpora lesz jövőre is elég, ha az idő kedvezni fog életfelté-

telének. Egész más volna, ha ugyanazon helyre újból burgonyát vetne. Ez esetben nagyobb lehetősége forogna fenn a peronoszpora elterjedésének ugyanazon körülmények között.

Szűcs János.

Felelet. Szőlőtakarás késedelmes végzése című kérdésre.

A szőlő viszonylag igen nagy hideget elbir, 10 fok sőt ennél nagyobb hideget is elbir, a nélkül, hogy elfagyna. Magyarország hőmérsékleti viszonyai olyanok, hogy igen ritka az oly év, a mikor oly nagy hideg van, a mely a szőlőre is ártalmas. Ugy, hogy tulajdonképen a fedést nem is a hideg ellen végezzük, hanem az ugynevezett ólmos esők ellen. Az ólmos esők agyanis a szőlővessző rügyeit tönkreteszik. Vannak vidékek, a hol egyáltalában nem fednek. Késői fedés csak annyiban lehet veszedelmes, hogy a talaj megfagy és a talaj fagyott voltánál fogva nem lehet a fedést eszközözni, azért célszerű és tanácsos, a mennyiben ezt a viszonyok megengedik korán végezni a fedést.

Sz. G.

HIREK.

Időjárás Jásznagykunszolnok megyében. Időjárásunk a mult hét második felében valamennyire javult annyiban, hogy nem volt számbavehető csapadék, szántani tehát annyira a mennyire lehetett, de bizony az csak erőltetett volt, kivált kötött földben, a hol a talaj már elázott, vetni azonban a talajnak túlágysága miatt csak szombaton e hó 23-án és folytatólag lehetett. Fel is használták ezt az időt a gazdák, sőt többen tartva a hamarosan bekövetkező esőtől, még vasárnap is vetettek, hogy a már kiszántott föld bevetetlenül ne maradjon. Egy pár nap óta az előhaladott időhöz képest elég enyhe időnk volt, most azonban már ismét fagyott. Kellene bizony még most is néhány hét, hogy az ősziben a vidék egészében valamennyire elszántható és vethető legyen. Kikeléshez már nem lehet remény, hiszen az egy hóval ezelőtt elvetett buza is a talaj hidegsége miatt csak imitt-amott kel. Kedvező áttelelés esetén majd kikel talán a hó alatt, vagy a mi inkább valószínű tavaszkor márczius hóban.

Nemzetközi kongresszusok és kiállítások. A Rómában székülő nemzetközi mezőgazdasági intézet közlése szerint a kanadai kormány 1913. augusztus 21-ike körül Torontóban nemzetközi földtani kongresszust tervez. A kongresszus 8 napig tartana. A XII. nemzetközi földtani kongresszus lenne. A XI. Svédországban volt. Az „Association americaine du Froid“ Chicagóba 1913 szeptember hónapjára nemzetközi hűtőipari kongresszust hívott egybe. A kongresszus hat osztályban fog tárgyalni. — Verdinek, a nagy olasz zeneszerzőnek emlékére tartandó pármái ünnepek alkalmával 1913. évi június—október hónapok alatt az olasz Lura-klub, az olaszországi mezőgazdasági versenyek szövetsége és a pármái gazdasági egyesület nemzetközi mezőgazdasági motorversenyt rendez. Jelentkezni lehet 1913 márczius 31-ig az olasz „Touring Club“ helyiségében Milanóban. — A „K. k. Gartenbau-Gesellschaft“ (Wien, I., Kaiser-Wilhelm-Ring 12.) 1913 májusában virágkiállítást rendez kertészeti eszközök bemutatásával kapcsolatosan. A kiállításon csakis ausztriai és magyarországi kiállítók vehetnek részt. Ha idegenek is kiállítanak, ezek csakis a kiállítást rendező egyesület díjaiban részesülnek. — Kiewben 1913 május 27-től október 14-ig nemzetközi ipari, földmívelési és szépművészeti ki-

állítás lesz. Fölvilágosítást a kiállítás igazgatósága ad

Gazdahét Budapesten. Deczember 21-én tartja az Országos Magyar Gazdasági Egyesület rendes évi közgyűlését, másnap pedig a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége évi nagygyűlését. Az egyesület igazgatóválasztmánya az idei köz- és nagygyűlést megelőző napokon is a gazdákat érdeklő egyes időszerű kérdések megvitatását tűzte napirendre s ugyanez alkalommal rendezeti a jövedelmi adótörvény magyarázatával kapcsolatos II. számtartási tanfolyamot is. Amíg a gazdasági előadások látogatása ingyenes, addig a számtartási tanfolyamot látogatni akarók személyenkint 25 koronát tartoznak az OMGE. pénztárába beküldeni.

A gazdasági előadások tárgya és sorrendje a következő: Deczember 18-án délután 4 órakor Székács Elemér a növénynevelés eddigi eredményeiről és a jövő feladatairól fog beszélni. Deczember 19-én délután 4 órakor Krolopp Hugó orsz. képviselő, OMGE. titkár, tart előadást a cukorrépa-beváltás körüli panaszokról s fog javaslatot tenni a répaátadás jövőbeni módzatainak megállapítására. Deczember 20-án délután 4 órakor dr. Hutyrá Ferencz a sertésvesz elleni ojtások kérdését ismerteti. Az előadások vitával kapcsolatosak. Az OMGE. közgyűlése után tartják meg a gróf Károlyi Sándor emléklakomát. Mindazok, kik a közgyűlésre felutaznak, 40 fillér ellenében kedvezményes vasuti utazásra jogosító igazolást kapnak. Fölvilágosításokért az OMGE. titkári hivatalához (Budapest, IX., Köztelek-utca 8.) kell fordulni.

A m. kir. ipari kísérleti és anyagvizsgáló intézet tervezete és a gazdák. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi szakosztálya most tartotta a nyári szünet után első ülését. A szakosztály elnökévé Gaál Jenő főrendiházi tagot választották meg, ki indítványozza, hogy alelnökké Bernáth Istvánt és Balla Mihályt válassza meg a szakosztály. Ezután dr. Szilágyi Gyula műegyetemi r. k. tanár ismertette a kereskedelemügyi kormány által létesítendő m. kir. ipari kísérleti és anyagvizsgáló intézet tervezeti és szolgálati szabályzatát, rámutatva arra, hogy a szervezendő intézet szabályzata nem felel meg annak a nagy célnak, a melyet az intézet felállításakor feltétlenül szem előtt kellene tartani. Értesítendő a kereskedelmi kormányzat, hogy a tervbe vett kísérleti állomás és anyagvizsgáló intézet nemcsak a gyárnyelőmozdítását nem fogja szolgálni, hanem még kísérleti ügyünket is megakasztaná. — Illosvay Lajos a tervezet hibájának tartja, hogy az összes érdekelteket nem hallgatták meg még. Ezt a hibát pótolni kell. A maga részéről üdvözlő a tervbe vett új intézmény eszméjét. Egyébként bizottságot küldtek ki a kérdés megvitatására.

Az Országos Erdészeti Egyesület f. évi rendes közgyűlését deczember hó 15-én d. e. 11 órakor Budapesten, saját helyiségeiben (V., Alkotmány-utca 6. sz., II. emelet) tartja meg a következő tárgysorozattal: 1. Jelentés a legutóbbi közgyűlés óta kifejtett egyesületi tevékenységről. 2. Tizenegy választmányi tag választása. Az alapszabályok értelmében kilépnek, de újra válászthatók: Ambrózy Lajos báró, Arató Gyula, Eszterházy Miklós herceg, Hirsch István, Kaán Károly, Tavy Gusztáv, Török Gábor, Tuzson János dr. és Zselénszky Róbert gróf. Két hely elhalálozás következtében van üresedésben, az egyik 1, a másik 3 évre. 3. Jelentés az 1911. évi számadások megvizsgálásáról és az 1913. évi

A szabadalmazott

„JURENÁK ERE“

szerkezete egyszerű,
kezelése könnyű,
szabályozása gyors,
kb. 50%-kal többet szánt,
kb. 30%-kal kevesebb vonóerőt igényel,
legtökéletesebb s a jövő ekéje.

Részletes árjegyzéket szivesen küld:

„JURENÁK“ szab. ekegyár Részvénytárs., MAROSVÁSÁRHELY.

költségvetés megállapítása. 4. Jelentés a Deák Ferencz-alapítvány kamataiból kiirt pályázatok eredményéről és javaslat az alapítvány rendelkezésre álló kamatainak hovatfordítása ügyében. 5. Indítvány az 1913. évi közgyűlés helyére és tanácskozási tárgyaira nézve. 6. Indítványok az egyesület céljainak előmozdítására általában. (Ily indítványok az alapszabályok értelmében a közgyűlést megelőző napig a titkári hivatalnak írásban bejelentendők.)

A Fejérmegyei Gazdasági Egyesület minap Esterházy László gróf elnöklésével igazgatóválasztmányi ülést tartott, melyen a titkár előterjesztését a jövő évi költségvetésre és munkaprogramra vonatkozóan tudomásul vették. Köszönetét fejezte ki az egyesület a földmivvelésiügyi miniszternek, hogy háziipari tanfolyamok, katonai, gazdasági tanfolyamok és gazdasági előadások tartására 3600 korona államsegítést engedett. Az egyesület télen Sukoró és Vál községekben a székesfehérvári 17. honvédelmi ezred legénysége részére gazdasági tanfolyamot és Fejér vármegye huszonöt községében ismeretterjesztő előadást fog rendezni. A Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége által deczember 22-én Budapesten rendezendő nagygyűlésén az egyesület Esterházy László gróf, Koller Pál, Lintner Sándor, Pajzs Gyula dr. és Ármos Jenő fogják képviselni. Végül elhatározta a választmány, hogy Fejér vármegye királyi tanfelügyelőjét fölkéri, hogy hasson oda, hogy a kerti növények termelése már az iskolába járó serdülő növendékekkel megkedveltessék.

Az Erdélyi Gazdasági Egyesület megtartott ülésén jóváhagyta a tanítók és jegyzők részére rendezendő szociális kurzus tervezetét s helyeslően fogadták a kereskedelmi kormány elé terjesztett azon kérelmet is, hogy az inség által sújtott vidékekre szállítandó gabonának vasuti fuvardíját engedjék el.

A temesmegyei gazdák gyűlése. A Temesvármegyei Gazdasági Egyesület igazgatóválasztmányja tartott ülésén elhatározta, hogy kérni fogja az egyesület a dohányárak méltányosabb emelését s egyúttal országos mozgalmat indít, hogy a dohánybeváltó felügyelőségek a földmivvelésiügyi miniszterium ellenőrzése alá helyezzessenek.

A bérlő és haszonbérlet adófizetési kötelezettsége. Székely Ferencz igazságügy-miniszter hétfőn törvényjavaslatot terjesztett be a bérlő és haszonbérlet által elvállalt adófizetési kötelezettség teljesítéséről az új egyenes adótörvények életbelépte után. A javaslat a következő:

Ha a jövedelemadóról szóló 1909. X. törvény-cikk életbelépte, vagyis az 1913. évi január hó 1. napja előtt kötött bérleti vagy haszonbérleti szerződés értelmében a bérlet vagy haszonbérlet tárgya, vagy az abból folyó bér vagy haszonbérjövdelem után a bérbeadót vagy a haszonbérbeadót terhelő egyenes állami adóknak s nevezetesen az általános jövedelmi pótdadónak viselésére is a bérlő, vagy a haszonbérlet kötelezte magát, az 1913. évi január hó 1. napja után más megállapodás hiányában a bérleti vagy a haszonbérleti idő alatt az átvállalt földadó házadó, vagy tőkekamat- és járadékadó helyébe lépő új egyenes adók viselésén felül köteles a bérbeadónak, vagy a haszonbérbeadónak évenként a szerződés feltételei szerint megfizetni azt az összeget, amely az átvállalt állami egyenes adók után az 1912. évre jogerősen kivetett, vagy kivetés hiányában az 1912. évre általános jövedelmi pótdadó összegének megfelelő.

Kivándorlás Torontál megyéből. Torontálmegye alispáni hivatalának jelentése szerint az elmúlt hónapban a vármegyében 542 utlevelet adtak ki 944 személy részére. Ebből kivándorolt tényleg 212 férfi és 181 nő. Összesen 393 személy. A visszavándorlás csekély volt. Mindössze csak 173 a visszavándoroltak száma. Köztük 114 férfi és 59 nő volt.

A szőlősgazdák gyűlése. A Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesületének igazgatóválasztmányja gróf Zselénski Róbert elnöklésével tartott ülésén elhatározta, hogy a nemzetközi kereskedelmi szerződések megújítására való tekintettel már most mozgalmat indít, hogy a szőlő és bor autonóm vámterifa tétele minden szerződésbe belekerüljön. Foglalkoztak ezután a zárt palackok térfogatának kötelező megjelölésére vonatkozó miniszteri rendelettel, kimondván, hogy fölterjesztést intéznek a kereskedelmi kor-

mányhoz e sérelmes rendelet visszavonása érdekében. A rendelet súlyosan érinti borkereskedelmünket egyrészt, mert a palackgyárosok a pontos őrutalomért nem szavatolnak, másrészt pedig, mert a raktáron levő sok százezer régi palacknak áttöltése pontosan meghatározott tartalmu üvegekbe gyakorlatilag kivihetetlen. A fölterjesztést küldöttség fogja átadni a miniszternek. Tárgyalták az irodalmi szakosztály irodalmi pályadíj kifizése iránti javaslatát. Hozzájárultak az évenként megjelenő bonyilvántartási jegyzék adatainak gyűjtéséhez, majd elhatározták, hogy januárban újabb szőlőmoly-kongresszust tartanak. Az egyesület tíz éves fennállását jubiláris közgyűlés keretében fogják megünnepelni. Föliratot intéznek a kormányhoz az új adótörvény sérelmes intézkedéseinek megváltoztatása érdekében. Végül több alapító és rendes tagot vettek fel az egyesület kötelékébe.

A tokaj-hegyaljai szüret eredménye. Zemlén vármegye gazdasági egyesületének szőlészeti és borászati szakosztálya Thuránszky László elnöklésével ülést tartott. Az ülés egyedi érdekessége Hegedüs, tarzali vinczellériskolai igazgatónak jelentése volt a hegyaljai szüretéről. E szerint az idei must cukortartalma Tokaj-Hegyalján 18—22% volt. Ott, a hol a szüretet október végén, illetőleg november elején tartották meg, a must cukortartalma elérte a 22—24%-ot is. Általában mondhatni, hogy ebben az évben a jóminőségű asztali borok mellett sok helyen zamatos pecsenyebort, sőt nem egy helyen szamorodnit is szűrték a gazdák. A szüret eredménye kat. holdankint 15 gönczi hordó. Az új bor ára 80—100 korona hordóval együtt. A királyi tarzali szőlőjében 24 fokos mustot szüreteltek katasztrális holdankint 15 gönczi hordó termett, a bor ára pedig 80—100 korona volt hordóval együtt. Foglalkozott a szakosztály ezután egy, a tokaj-hegyaljai szakosztály ügyét érintő szaklap létesítésének eszméjével.

Borforgalmunk Ausztriával. A közzétett osztrák hivatalos statisztikai adatok január 1-től szeptember 30-ig 857.853 métermázsza Magyarországból Ausztriába kivitt hordóborról számolnak be, a múlt évi 451.742 métermázsával szemben Ugyanakkor a hordóbor behozatala 107.623 métermázsáról 94.644 métermázsára csökkent.

Nemzetközi kertészeti kiállítást rendeznek a jövő év tavaszán a csár védnökségével Pétervároton. A kiállítás célja elsősorban, hogy az orosz disz-, gyümölcs- és konyhakertészet föllendítése és az orosz kertészetet a tenyészanyag és a szerszámok külföldi beszerzése, továbbá a tenyésztés, konzerválás és értékesítés módjai felől tájékoztassa. Az osztrák és magyar főkonzulátus véleménye szerint a magyar kertészetnek bemutatása a kiállításon jelentékeny haszonnal járna. A tárgyalásokat illetékes helyen már megindították, hogy Magyarország milyen mértékben vegyen részt ezen a kiállításon.

Az erdélyi földgáz. Egy küldöttség járt a pénzügyminiszternél, a kinek átadták Kolozsvár és Kolozsmegye feliratát. A földgáz kellő kiaknázását kérték. Teleszky János pénzügyminiszter kifejtette, hogy a tárgyalások külföldi pénzcsoportokkal már annyira előrehaladtak, hogy a külpolitikai helyzet javulta esetére kilátás van az egész kérdés komplexumának legkedvezőbb elintézésére. Angol és francia pénzcsoport részvétele van ugyanis kilátásban több mint tíz millió korona befektetéssel, a mi lehetővé teszi a vezetéknek kiépítését Kolozsvárott át Budapestre. Az állam maga nincs abban a helyzetben, hogy hitelét a szükséges mértékben erre a célra igénybe vegye, mert az államnak már meglévő üzemei: a gyárak és vasutak fejlesztésére kell a nagyarányú befektetési tőke.

81.000 hold árterület lecsapolása. Szerem vármegyében 1902-ben társulat alakult a vármegye délkeleti részén fekvő miveletlen árterület termőképessé tétele érdekében és tíz évi szakadatlan munka eredményeként most 81.000 hold használhatatlan földterületet tettek termőképessé s ezen iszapos terület értékét hetven millió koronával emelték. A lefolyt tíz esztendő alatt 4.521.216 köbméter földet mozgattak meg 4.725.000 korona költséggel és az eredmény mutatja, hogy ennél célszerűbb beruházást képzelni sem lehet.

Puhafatermelők kartelljei. Az erdélyi puhafatermelők kartellben vannak, de úgy látszik, még szorosabb kötelékbe akarják vonni az érdekeltséget, mert a kartell most részvény-

társaság formájába akarják öltöztetni. A társaság, a melynek czíme „Standard“ faértékesítő részvénytársaság lesz és alaptőkéjét 600.000 koronában állapították meg, deczember elsején fog megalakulni. Hasonló czélú részvénytársaságot akar alapítani 500.000 korona alaptőkével a felsőmagyarországi puhafatermelők kartellje is és a társaság elnökévé Greiner Sándort szemelték ki.

Magyar Kalász czímmel Lacsny Ferencz szerkesztésében Hont-Szobon egy gazdasági képes gyermeklap jelenik meg. Havonként egy számban kiadott lap valóban megérdemli a gyermekkel megáldott szülők figyelmét, mert a leendő gazdanemzedék játszva oktatását mesészerű elbeszélésekkel, kis költeményekkel stb. apró közleményekkel hathatósan előmozdítja. Ajánljuk a családapák szíves figyelmébe.

Helyesbítés. F. évi 48. számú lapunkban a 876. oldalon Bászél Elek cikkébe „Miképpen számíthatjuk ki a gabonafélék árát tőzsde árak után“ címűben nyomdahiba folytán némi számtani hibák csuszáltak be, melyeket ezennel helyesbítünk. U. i. a 2-ik hasábnak alulról a 2-ik sorban: „Ez darabonként, kéthetenként 5 fillér“ a helyes szöveg. Továbbá a 3-ik hasáb felülről a 4-ik sorától kezdve a helyes szöveg következő lesz:

1. Vasuti szállítási költség Budapestig	170.—	K
2. Kövezetvám Budapesten	5.—	„
3. Nagykereskedő jutaléka	10.—	„
4. Átadási illeték	8.—	„
5. ½% ügynöki díj	11.—	„
6. Három havi kamat (6%)	33.—	„
7. 132 zsák kölesöndija	6.60	„
Összesen	243.60	K.

APRÓK.

Gépfaggyu. Ma, midőn oly rendkívül magas ára van a zsiradékoknak s a közvetítő kereskedő alig huz az eladásuknál némi hasznot, a termelőről nem is beszélve, a ki majdnem veszteséggel dolgozik, rendkívül fontosnak látszik egy termék, a melyet egy magyar vegyészeti vállalat állít elő s mint gépfaggyut hoz forgalomba.

Az első pillantásra olyannak tűnik fel ez a termék, mintha szinifaggyuból állana. Eltekintve a szappanfőzéstől, más tekintetben is teljesen pótolja utóbbit a gépfaggyu.

A technikai vizsgálatok azt bizonyítják, hogy a megolvadásánál fellépő tűnemények fölébe helyezik a közönséges faggyunak ezt a mesterséges terméket, a gyakorlati tapasztalatok pedig azt igazolják, hogy tömitő és rozsdamentesítő tulajdonságai igen jók.

Az új gépfaggyu felfedezése mindenesetre örvendetes dolog hazafias szempontból is, hisz mi magyarok ritkán vezetünk ott, a hol arról van szó, hogy egy természetes nyersanyagot, olcsóbbítás okából a retorták mesterséges produktumaival pótoljunk. E tekintetben mi még igen messze állunk például a németektől, a kik sok számos egyéb között felfedezték már például a mesterséges indigót s most meg felfedezik a mesterséges kaucsukot.

Az említett mesterséges faggyu jóval olcsóbb, mint a természetes faggyu, mintegy 5—10%-kal kerül kevesebbe annál. Az új, technikai termék annál inkább fontos, mert hazai szappaniparunknak is hasznára fog válni azáltal, hogy kielégítvén a természetes faggyu-szükségleteket, annak tetemesebb mennyisége juthat a szappangyárnak, mint eddig. Végeredményben tehát a legnagyobb haszon abban rejlik, hogy az olcsó gépfaggyu a növényi zsiradékok árát tetemesen alá fogja szállítani.

Fakómaradék értékesítése. A fakó vagy xilolith manapság egyike a legkeresettebb épületanyagoknak. Meglehetősen kifejlet ipar foglalkozik előállításával. A fakóhulladékot, a mely a gyártásnál hátramaradt, eddig szemétre vetették. Most valamelyik találékony technikus felfedezte, hogy a xilolith hulladék igen értékes alkatrészeket tartalmaz. Van benne égetett magnézianak magnéziumchloriddal keveréke és némi víz azokon az anyagokon kívül, a melyeket a fakóban a „fa“ név megillet. Ez utóbbi anyagok: fűrészpör, faliszt, dugópor, papírhulladék, lenrost, kender, azbeszt stb. A fakóhulladék értékesítésére úgy járnak el, hogy a maradékokat addig izzítják, míg az elsorolt organikus anyagok teljesen elégnék s míg a tömegből teljesen eltávozik a kelet-

kezett sósavgáz. A sósavgázt alkalmas módon felfogják, a hátramaradt magnéziumoxidot pedig összegyűjtik. Természetes dolog, hogy az elégetésnél sok levegőre van szükség, azt tehát mesterségesen vezetik az égő tömeghez. Ajánlatos az égetést oly módon intézni, hogy a fakövet vízgőz jelenlétében szénesezzük el s csak azután juttassunk a szén teljes elégetése céljából a tömeghez elegendő levegőt. Ily módon járva el, a maradékot azonnal új fakőgyártásra lehet felhasználni.

A könnyező fák. A forró égőv alatt, a hol se eső, se harmat, se forrás nem enyhítheti az utas szomjúságát, Ázsia, Afrika sivatagjain, vagy Amerika büzös mocsarai közt, a hol egy korty e mocsár vizéből halált vagy gyötrő lázas betegséget okoz, a szomjan halástól sokszor csak a fák mentik meg az eltikkadt embert Livingstone beszéli, hogy Dél-Afrikában a fügefá egy fajtája hűsítő italt szolgáltat. Ha este a fák alá edényt tesznek, az reggelre egészen megtelik a galyak lecsöpögő nedvétől. Ez a nedv azonban oly erős, hogy például a szembe fecskendezve, azonnali gyulladást okoz. A Kanári-szigeteken pedig a könnyező fák adják a hűsítő italt. Ezek a fák a szó szoros értelmében könnyeznek, vagyis leveleikből oly dusan permetezik az üdítő nedvesség, hogy egész tócsák, egész kis tavak támadnak a fák tövében, végtelen öröme a szomjas utasnak, vagy az eltikkadt bennszülöttnék, a kiknek e hűsítő ital valósággal az életmentőjük. Szedik is, gyűjtik is ám nagy buzgalommal, mint valami drága kincset. E fák leveleinek könnyezését pedig egy rovarfaj okozza. Ezek az úgynevezett habos cikádák, elnevezve arról, hogy álczáik fehér, habszerű folyadékba vannak burkolva. A rovar megszurja a fa levelét, mely ez által bő nedvet választ ki. Nálunk is tapasztalható néha e tünetény tikkasztó nyár idején a fűzfáknál, melyeken szintén szeret tartózkodni a habos cikáda. Nevezetes az utazók fája (Kránia specióza) is Madagaskár szigetén. Vaskos és széles levelei óriási legyező módjára kétsorosán állnak a törzs felső részén s a mily arányban az alsó levelek elhálnak, ugyanoly arányban képződnek felül az új levelek. A levél száránál tövében vályus hüvely képződik. Ez a viztartó. A párák e hüvelyben sűrűsödnek a lehűtés folytán cseppké s midőn a levél viztartója megtelik, a levél lehanyatlik a teher alatt. A víz így kiömlővén, a levél újra feláll s tovább gyűjti és sűrűsíti a forró levegő páráját cseppfolyóssá viztartójában. Olyanféle vizgyűjtő és viztartó növény Ázsiában az úgynevezett husevő növény (Nephtes) is, mely kuszó cserje s levelei kancsóalakúak. Nem hiába mondják, hogy az erdők élő vízmedenczék s legtermészetesebb és leghibizosabb viztartók. De ez úgy is van mindenütt, mert a forró párák az erdő hűségben cseppké sűrűsödnek s így az erdők talaja bármily forróságban sem száradhat ki. Ez is fokozza az erdők nagy gazdasági jelentőségét s azért nagy kár és oktalanság azoknak könnyelmű és uszoroszerű irtása. De ha így van ez a mérsékelt éghajlat alatt is, kétszeresen úgy van a forró égőv alatt. Amerika erdeiben, kivált a védettebb helyeken, például a Magdaléna folyó felső völgyében minden olyan fa, melynek levelei a tövüknél hüvelyszerűek, a kutakat és patákat pótolja ember és állat számára. A tikkasztó levegő tüzes párájának elég az a kis hűvösség, mely az erdőben uralkodik, hogy cseppé hűljön le s lassan megteljen a fák millió és millió viztartói s az apró, lomb közötti patakocskák éltető nedvét vidáman élvezi a sok madár, rovar, kigyó, béka s fölkeresik a nagyobb állatok és az ember is. Így gondoskodik a természet mindig és mindenütt az ő teremtményeiről.

Az év utolsó lepkéi. A gyümölcsös kertekben november táján apró pillék jelennek meg, elkorcsosodott, közönséges kis jószágok, éppen olyanok, mint maga a borongós őszutó. A színük az első pillantásra szürkének látszik, csak közelebbről lehet észrevenni, hogy a felső szárnyukat finom, halovány színfoltok s az alsó szárnyukat elmosódott sávok tarkítják. Az év utolsó lepkéi, ezek az úgynevezett délepkék, a melyek közül csak a hímek tudnak repülni, a nőstények azonban nem, mert csonka, elnyomorodott szárnyuk van. Az életük csak pár napig tart s ezt a rövid időt a nőstények a fák kérgein tanyázzák el, a hol a repülni tudó hímeket várják, a szaporítás után pedig megdöglenek. Ezek a kis állatok, a melyek rövid létük alatt nem táplál-

koznak s ez az oka, hogy függetlenek az időjárástól, — nemcsak azért érdekesek, mert az év utolsó lepkéi, hanem azért is különös figyelmet érdemelnek, mert rendkívül veszélyesek a gyümölcsfákra nézve. A gyümölcstermelők tudják ezt s még mielőtt a lepkék elárasztják a kerteket, valami tapadós anyaggal bevonják a fák törzsét, úgy hogy ne mászhassanak föl rájuk. A nőstényeknek nincs más életcéljuk, mint az, hogy a tojásaikat elhelyezzék a rügyek szemébe. A czinegék télen sokat elpusztítanak ezek közül, de azért a tojások nagyobb részében kifejlődik a hernyó. Mikor a kis hernyók elhagyják a tojást, a rügyeknek és a bimbóknak támadnak, finom pókhálószerű fonatot szőnek rá, beleeszik magukat, elfogyasztják a belsejét s mikor befejezték a pusztítást, másik helyre vonulnak el. A hernyók néha előre megsemmisítik az egész évi termést. A kifejlődött hernyó az első vedlés után megváltoztatja színét: sárgászölddé formálódik, a hátán fehér vonal húzódik végig és a feje megfeketedik. A növések lépést tart a levelek növéseivel, mind falánkabbá válnak, úgy hogy kedvező viszonyok közt egy fát teljesen le tudnak kopasztani május végéig. Junius elején a hernyók egy saját maguk által szőtt fonálon leereszkednek a fákról és begubózzák magukat a földre. Félév alatt a gubóban lepke formálódik a hernyóból, a mely kibúvik a földből, elvégzi a szaporítást és azzal véget ér az életük körforgása is.

KERESKEDELEM, TŐZSDE.

S Z E S Z.

A szeszüzletben a kereslet prompt áru iránt élénk volt és miután nagyobb kínálat nem volt, úgy tartott áron jegyeztek.

Későbbi zárlatokra olcsóbb árban voltak ajánlatok de vevők nagyobb része még mindig tartózkodó és így kevés üzlet létesült.

Elkelt *finomított szesz* adózva 210—210— kor. adózatlanul 71—73— kor., kelt nagyban és 1—1.50 kor. drágábban kicsinyben prompt szállítva. Deczember—májusra és campagnéra szállítva olcsóbb az ár.

Denaturált szesz hordóval együtt kötésre 55 koronáig kelt el.

Mezőgazdasági szeszgyárak részéről kontingens nyersszesz ab termelő állomás kampany szállításra jegyzésen alól 2—2.50 koronáig kelt.

Budapestben a kontingens nyersszesz ára 65—66 kor.

Budapesti zárlatok nagyban:

Finomított szesz adózva	210.—211.—	K
Finomított szesz adózatlan	71.—72.—	▶
Élesztőszesz adózva	210.—210.25	▶
Élesztőszesz adózatlan	—	▶
Nyersszesz adózva	208.00—209.00	▶
Denaturált szesz	55.—55.50	▶
Kicsinyben az ár 1—1.50 korona drágább.		

Napijelentés a gabonátözsdeiről.

— 1912. november 28. —

A tegnapi zárlathoz viszonyítva, végeredményképpen ma az áprilisi buza 1 fillérrel, az áprilisi zab 12 fillérrel emelkedett, a májusi tengeri 2 fillérrel gyengült, az áprilisi rozs jegyzése pedig teljesen változatlan maradt.

Eladatott:

Buza, Tiszavidéki: 700 mm. 80 kg. 23.50 K, 600 mm. 80 kg. 23.50 K, 100 mm. 79.8 kg. 23.25 K, 1050 mm. 79 kg. 23.70 K, 400 mm. 79 kg. 23.60 K, 200 mm. 79 kg. 23.40 K, 300 mm. 78.5 kg. 22.90 K, 200 mm. 78 kg. 23.35 K, 100 mm. 77 kg. 22.80 K, 100 mm. 77 kg. 22.70 K, üszkös.

Felsőtisza: 1300 mm. 79 kg. 23.50 K, 100 mm. 77 kg. 22.70 K.

Fehérmegyei: 300 mm. 78.5 kg. 22.00 K.

Pestvidéki: 100 mm. 80 kg. 23.40 K, 1300 mm. 79 kg. 23.50 K, 100 mm. 79 kg. 23.25 K, 200 mm. 78.5 kg. 23.10 K, 100 mm. 78 kg. 22.90 K, 100 mm. 78 kg. 22.80 K, 100 mm. 77 kg. 22.80 K, 500 mm. 77 kg. 22.80 K, 1100 mm. 76.3 kg. 22.80 K, 250 mm. 75 kg. 20.80 korona, üszkös.

Marosi: 100 mm. 79 kg. 23.25 K, kev.

Bácskai: 100 mm. 77 kg. 22.40 K.

T.árpa. 200 mm. 18.30 K, 200 mm. 18.40 K, mind ppar mellett.

Zab. 100 mm. 21.30 K, 200 mm. 21.60 K, 100 mm. 22.20 K, mind kpf. mellett.

Tengeri. 100 mm. 19.40 K, kocsira, 100 mm. 19.20 K, kocsira, bolgár.

Az árak 100 kilogrammonként koronákban értendők.

Határidőárak.

(Déli zárlat.)

Buza 1913. áprilisa	24.04 K
Ros 1913. áprilisa	21.04 ▶
Zab 1913. áprilisa	22.38 ▶
Tengeri 1913. májusra	15.54 ▶

Budapesti takarmányvásár. (IX. kerület, Mester-utca, 1912. nov. hó 29-én. A székesfővárosi vásár-igazgatóság jelentése a »Gazdasági Lapok« részére.)

Felhozott a szokott közönségekől 195 szekér réti széna, 35 szekér muhar, 15 szekér zsupszalma, 35 szekér alomszalma, — szekér takarmányszalma, — szekér egyéb takarmány (luczerna és zabosbüköny stb.), 10 zsák szeska.

A forgalom lanyha.

Arak q-ként fillérben a következők:

Réti széna I. r. 900—1000, réti széna II. r. 600—840, réti széna csomagolása 440—500, muhar 900—1040, zsupszalma 360—460, alomszalma 300—400, takarmányszalma —, tengeriszár —, egyéb takarmány —, zabos-büköny 840—1000, löhere —, luczerna —, köles —, sarju 500—800 szalmaszeska 500—520. Összes kocsiszám 290. Összes súly 348.000 kilogramm.

Készáru-tözsde 1912. november 28-án.

Fajta	100 kilogramm készpénz ára Budapestben		100 kilogramm készpénz ára Budapestben	
	Kor.-tól	Kor.-ig	Kor.-tól	Kor.-ig
Buza:				
Tiszavidéki	75	—	79	22.95
"	76	22.20	80	23.15
"	77	22.35	81	23.20
"	78	22.70	82	—
Fehérmegyei	75	—	79	22.55
"	76	21.95	80	22.80
"	77	22.00	81	22.82
"	78	22.20	82	—
Pestvidéki	75	—	79	22.75
"	76	22.00	80	22.85
"	77	22.10	81	22.90
"	78	22.45	82	—
Bánsági	75	—	79	—
"	76	21.95	80	—
"	77	22.10	81	—
"	78	—	82	—
Bácskai	75	—	79	—
"	76	21.95	80	—
"	77	22.10	81	—
"	78	—	82	—
Ros				
elsőrendű új			19.90	20.00
középmínőségű (új)			19.70	19.80
Árpa			18.60	19.20
takarmányáru elsőrendű			—	—
másodrendű			—	—
Köles			—	—
elsőrendű (új)			22.00	22.40
középmínőségű (új)			21.40	21.60
Tengeri belöldi új			19.40	19.60
román v. bolgár			19.20	19.40
Repezkáposzta			—	—

Kimutatás

A hazai nyilvános áruraktárak és szövetségi gabonáraktárak gabona és élelményforgalmáról és készleteiről.

1912. nov. 16-tól 1912. nov. 23-ig.

A forgalom és készletek részletezése	Buza	Ros	Árpa	Zab	Tengeri
mennyisége métermázsákban					
I. Készlet és forgalom.					
Készlet 1912. nov. hó 16-án	1407807	255888	268878	313501	114440
Béta- 1912. [nov. 16-tól rozás] 1912. nov. 23-ig	65208	13289	16956	33129	30553
Kitá- 1912. nov. 16-tól rozás 1912. nov. 23-ig	93886	8923	31057	29207	34640
Készlet 1912. nov. hó 23-án	1879620	280254	249772	317423	110358
II. Az 1912. nov. hó 23-án megállapított készletek részletezése.					
A) Nyilvános áruraktárak					
Baros	29478	4575	229	26229	7051
Beregyóújfalú	26128	1864	720	—	—
Békéscsaba	5876	81	486	668	9
Brassó	8172	1129	3372	16512	3432
Budapest	605351	44009	2977	140178	2028
Csáktornyai	12602	3532	4248	3481	2386
Czegléd	60018	9419	6420	4221	—
Debreczen	25950	52654	1483	3230	—
Dévényváry	85238	2829	1853	283	—
Érményfalva	7472	18129	—	141	—
Fiunne	10495	332	17468	27978	80274
Győr	4672	6997	17578	867	5661
Kaba	20362	335	203	10	10
Karcszag	31284	—	—	—	—
Kassa	12440	1855	14060	2399	711
Kisújszállás	48976	1004	1064	423	—
Kisvárdai	5875	11310	280	480	—
Kolozsvár	5302	281	1477	1517	129
Marosludas	765	—	167	—	—
Maros-Vásárhely	1288	578	306	655	107
Mátészalka	1156	2725	—	86	—
Mezőkaszony	8397	511	—	89	—
Mezőtúr	24723	266	2287	573	22
Miskolc	31081	305	24861	2976	50
Nagybecskerek	32855	11	—	4506	—
Nagykanizsa	15319	24028	56630	5312	657
Nagykároly	4900	11863	100	3491	24
Nagyszalonta	33646	457	21	3490	—
Nagyszombat	1987	879	82	4205	2293
Nagy-Várad	35418	3870	40	527	—
Nyíregyháza	17547	37413	1917	1142	104
Nyitra	3814	—	10952	189	—
Pancsova	1895	—	1500	—	324
Pozsony	12179	894	43516	455	—
Szarvas	26129	—	2033	686	—
Szatmár-Németi	27080	11066	445	756	369
Szeged	5186	1000	3872	—	—
Szombathely	861	1196	15770	4100	79
Temesvár	22599	23	301	5894	100
Versce	20828	352	3508	2186	634
Eszék	5268	—	—	1769	—
Sziszek	1878	—	2137	27579	3602
Zágráb	—	—	—	1408	—
Zimony	1172	—	—	—	—
B) Szövetségi gabonáraktárak.	14613	935	2611	1152	125

Laptulajdonos és főszerkesztő: **ORDÓDY LÁSZLÓ.**

Felelős szerkesztő: **BUZZI F. GÉZA.**

Társaszerkesztő: **FEHÉR ZOLTÁN.**

**1 millió korona
főnyeremény.**

**1 millió korona
főnyeremény.**

Akar-e még ez évben meggazdagodni?

Akkor vegyen egy

konvertált sorsjegyet és már deczember 27-én nyerhet **K 1,000.000.**

A világ eme legjobb sorsjegyeit részletekre is eladjuk, még pedig
36 havi K 6.60 részletre.

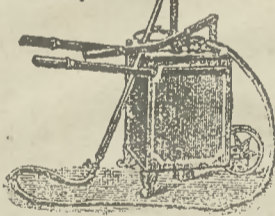
Konvertált sorsjegyeknek évenként 6-szor van huzásuk: február 25-én, április 25-én, június 25-én, augusztus 25-én és deczember 27-én K 1,000.000, K 500.000, K 300.000, K 100.000, K 75.000 stb. főnyereményekkel.

A ki póstaautóval átutalja nekünk az első K 6.60 részletet, annak rögtön megküldjük a törvény értelmében kiállított, a sorsjegy sorozatával, számával és betűjével ellátott részletet s így tulajdonosává lesz sorsjegyeknek és már a legközelebbi huzáson nyerhet 1 millió koronát. A többi részlet portómentesen lehet átutalni postatakarékpénztári befizetési lapjainkkal. Valamennyi sorsjegynek nyenie kell. Az összes részlet vétele után elküldjük tulajdonosnak az eredeti sorsjegyet, mely addig pénztárainkban van léve állami felügyelet alatt.

Ne késlekedjék, hanem küldje be azonnal az első részletet

**KÖZPONTI BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁGNAK,
BUDAPEST, VI., VÁCZI-KÖRUT 31.**

A Heller-féle
„KING”
gyorsmeszelő
és fertőtlenítő
gép, az ecset-
munka 20-szo-
rosát teljesíti.

Gyártok azonkívül:

PITTORE ÉS TRIUMPH
nevű gyorsmeszelőt is.

Meszelóm szivattyui azonnal kicserélhető golyós szelepekkel vannak ellátva, tehát nincsen eldugulás, nincsen piszkálás. Meszelóm ára (teljes felszereléssel és gyümölcsfák permetezésére alkalmas két- vagy háromágú (szóróval) 60 koronától 320 koronáig.

IG. HELLER BÉCS, II., Prater
Schrotzbergstrasse 1.
Kérjenek leírást. Képviselők kerestetnek

Legnagyobb megtakarítás
időben,
pénzben
és anyagban!

A „King” kiváló gyorsmeszelő- és fertőtlenítő-gép sokoldalú használhatósága miatt egy mezőgazdaságban sem nélkülözhető. A szivattyuk teljesen tömör sárgarézből készülnek, javítások majdnem teljesen kizártak. „King” tömlővezetékek többet teljesít, mint 20 ember ecsettel és mindenféle állványozást és előmunkálatot feleslegessé tesz. Ezen gép egy nap alatt kifizetődik

IDEJE,

hogy a közeledő karácsonyi ünnepekre levelezőlapon gazdagon illusztrált 4000 ábrát tartalmazó főkatalógusomat kérje, a mely ajándék-, szükségleti- és alkalmi czikkek bő választékát tartalmazza a melyet

Hanns Konrad

cs. és kir. udv. száll. áruháza
Brüx No. 1985. (Csehország.)
ingyen és bérmentve küldi. Nikkel zsebórák K 4-20. Ezüstórák K 8-40. Nikkel ébresztők K 2-90. Ingaórák K 8-50. Karkuk órák K 8-50. Harmonikák K 5-7. Hegedűk K 5-80. Revolverek K 6-10. Manufaktúr-, bőr-, aczélaruk, háztartási czikkek, dohányzókeszletek, játéktárgyak stb. bő választékban. Küldés utánvétel vagy előre fizetés mellett. Nincs kockázat, kicserélés megengedve, vagy a pénz vissza.

HIRDETÉSEK

felvételek a kiadóhivatalban:
Budapest, József-utca 15.

Oriás
angol emdeni libák

á 16-20 kor.

Faltiszta
gyönyörű pekingi réczék
á 6-8-10 kor.

Hófehér
tenyészpulykák
á 8-10 kor.

Hófehér
wyandottok
á 8-10 kor. darabja.

Kaphatók: **CSALA, Fehér m. FAJBAROMFITENYÉSZET VEZETŐSÉGÉNÉL.**

**Lokomobilok,
benzinmotorok,
cséplőgépek**

használt és javított állapotban kedvező részletfizetésre kaphatók **Fehér Miklós gégyár részvénytársaság**nál, Budapest, Váci-ut 80. Kívánatra raktárkimutatást küldünk. Gépeseknek, kik maguk javítanak gépeket, ajánljuk szükségletüket most beszerezni és kérjük személyes látogatásukat. Csereüzleteket csakis államgégyári új gépek vétele esetén költünk. Magjárdó öntvényeket szállítunk.

KNUTH KÁROLY
mérnök és gyáros.

Gyár és iroda:

Budapest, VII., Garay-utca 6-8. sz.

Elvállal: Központi-, víz-, lég- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, clozetek, szivattyúk, vízeróművi emelőgépek stb., nemkülönbön kőszén-, olaj- és petróleum-váladákból nyert gázok értékesítését czélzó készületek létesítését, városok, indóházak, nagyobb épületek és gyárak számára.

Tervek, költségvetések, jóvedelem előirányzatok gyorsan készíttetnek.
Legjobb minőségű kőgagyag-csővek raktáron.

A VILÁG LEGJOBB GŐZEKÉJE!

CHARLES BURRELL & SONS LIMITED THETFORD, ANGLIA VILÁGHÍRŰ GŐZEKEGYÁR VEZÉRKÉPVISELETE.***

Utolérhetetlen munkaképesség! ♦♦♦♦ Kevés tüzelőanyagfogyasztás!

ELADÓ BIRTOKOK:

Biharmegyében:

- Körülbelül 565 m. h. jóminőségű, kitűnő termőképességű, nagyobb rész szántóföld, uri lakkal, megfelelő gazdasági épületekkel. Vasuti fővonal, állomás közelében, nagytorgalmu nagyközség mellett. A birtokot országút szeli ketté.
- Körülbelül 546 m. h. elsőrendű szántóföld, rét és legelővel, megfelelő gazdasági épületekkel, uri lakkal, vasuti fővonal mentén, országút mellett forgalmas nagyközségtől félórnyira.

Tolnamegyében:

- Körülbelül 1364 m. h. igen jó minőségű, kissé hullámos fekvésű birtok, mind szántóföld, kevés legelővel, megfelelő gazdasági épületekkel, vasutállomástól félórnyira.

Vas megyében:

- 688 m. h. szépen berendezett, jó termő birtok, 485 m. h. szántó, többi rét és legelő. Megfelelő gazdasági épületekkel, vasutállomástól 3 kilométernyire.

Ezen birtokok kisebb-nagyobb területekben vagy egészben eladó. — Vesznek parcellázásra alkalmas birtokokat. — Bérleteket közevitünk. — Birtokokra kedvező feltételek mellett törlesztéses kölcsönöket nyújtunk. — Minden kérdésküldésre gyors és kimerítő választ adunk.

Nemzeti Pénzváltó részv.-társaság Parcellázási osztálya
Budapest, V. ker., Gizella-tér 1. (Haas-palota).

MEGJELENT

KODOLÁNYI-féle 1913. évi GAZDASÁGI ZSEBNAPTÁR

teljesen átdolgozva és kibővitve, súlyra nézve könnyebb s így tényleg zsebben hordozható.
53-ik ÉVFOLYAM.

Ára helyben 2 korona 80 fillér. Ajánlott postai szétküldéssel 3 korona 25 fillér. Utánvétellel küldve 3 korona 45 fillér.

Megrendelhető a GAZDASÁGI LAPOK kladóhivatalában, Budapest, VIII. ker., József-utca 15. szám alatt. ■■■■■■■■

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ES LEGJOBB HIRNEVÜ ORAÜZLETE.

Alapítatói 1847.

Brausweller János
Szegeden és kén. közvölgyében
műb. chronomet. és művés. földműlője
a reménytelen anyagokból.

**ÓRAK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással
RÉSZLETFIZETÉSRE**

Képes árjegyzék hérmennyre. Javítások pontosan eszközöltenek.

Roessemann és Kühnemann

Budapest,
Váci-ut
113-115.

== Gazdasági, erdei és ipari ==
keskenyvágányu vasutak gyára.
Sinek, hordozható vágányok, kocsik, mozdonyok.
Nyomjelzés, tervezés, építés!

Az állami gépgyár gyártmányai:

UTIMOZDONYOK
14 légkörnyomásra, compound rendszer szerint szerkesztve.
Fa-, szén- és szalmatüzelésre! Gazdaságos üzem! Gőzcseplőgépek hajtására, tehervontatásra és utánuk akasztott ekével való szántásra alkalmasak.

A.G.V.
Aczélkeretű golyóscsapágyas CSÉPLŐGÉPEK.
Csekély hajtóerőszükséglet! Csekély kenőanyag fogyasztás. Tengelykopás kizárva.
Nagy teljesítőképesség!

SZIVÓGÁZLOKOMOBILOK
Ujdonság! Szabadalom!
Rendkívül olcsó üzem! Zajtalan működés!
Könnyű kezelés!
Üzemköltség naponként körülbelül 5 korona.
Földgázüzemre is alkalmasak!

A.G.V.
GŐZLOKOMOBILOK
10 légkörnyomásra szerkesztve.
Fa-, szén- és szalmatüzelésre egyaránt alkalmasak. Nagy munkaképesség. Csekély vonóerőszükséglet. Nagy tüzelőanyag- és vízmegtakarítás.

és

„REKORD I“ tolóhengeres
„Rekord“ meritőkanalas

Szab. **„Rekord II.“**
műtrágyavetőszerkezettel kombinált
sorvetőgépek.
Eredeti Kalmár-féle
gabonatisztító rosták.
Resiczai aczélekék.

BENZINLOKOMOBILOK
porlasztóval (karburátor) és szab. szelephűtéssel ellátva.
Megbízható üzem! Egyszerű kezelés!
Egyenletes járás! Kevés benzinfogyasztás

Uj árjegyzékünk megjelent!

Magy. Kir. Államvasutak Gépgyárának Vezérigénysége Budapest, Váci-körút 32.

Kívánatra szívesen megküldjük!

**Új és egyszer használt zsákok, ponyvák, kölcsön és eladás.
Lópokróczok, manilla aratógép kévekötözők
kartellen kívül.**

Távirat:
NAGELA.

NAGEL ADOLF Budapest, Arany János-utca 10.

Telefon:
35-92.

„RUHROL”

Borjuhasmenés elleni lapdacsok **Rapold Miksa** cs. és kir. ker. állatorvos utasítása szerint és a cs. és kir. belügymin. által általános eladásra engedélyezett.

Egyedül biztos szer a borjuhasmenés ellen. Tirol összes tenyészegyleteiben kitűnő eredménnyel használtatik.

Szállítatik 1 és 2 tuczatot tartalmazó dobozokban.

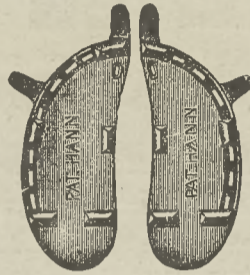
Egyedüli előállító:

HOCHSTÖGER gyógyszerész, **LANDECK**, Tirolban.

Prospektus ingyen. ☐☐ Elismerő- és köszönőiratok számai.

Ökörpatkók

alkalmasak, tartósak és olcsók.

HANN' jeggyel ellátva.

Kérjen és figyeljen pontosan ezen jegyre, mert patkóink minden tekintetben utolérhetlenek!

Rendes csülökpatkók ökrök részére. Szabadalmazott lópatkók, első díjakkal kitüntetett patkók, igás és hátsó lovak részére, szakférfiak által legmelegebben ajánlva. Patkó- és csülökszegek. Sróf- és rúdvasalások, vasalási eszközök és szerszámok.

M. HANN'S SÖHNE

RAINFELD a/d. Gölsen N.-Ö.

Lyukfúró v. srófkészülékes hordódugólemezek czég-nyomattal vagy anélkül, szállításra és beraktározásra szánt hordókhöz minden nagyságban és mennyiségben.

Minták és árjegyzékek ingyen!

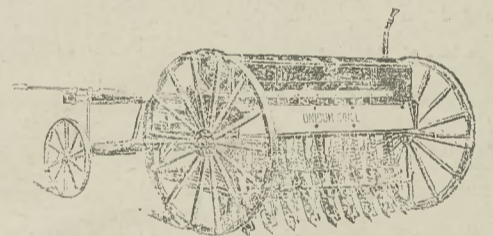
A szőlő trágyázása.

Irta: **Ordódy Lajos**. — Ára 3 korona. Ajánlott küldéssel 3.45, korona.

Utánvétellel küldve 3.65 korona. Gyakorlati útmutatás arra, hogy miként kell a szőlőket istálló- és műkereskedelmi trágyákkal úgy trágyázni, hogy a legjobb terményt a legnagyobb mennyiségben elérhessék. — Megszerezhető a **Gazdasági Lapok** kiadóhivatalában, Budapest, VIII., József-utca 15.

MELICHÁR RÉPAVETŐGÉPEI,

mütrágyaszórával egyesítve, az egyedüli versenynélküli gépek. Szakszerű szerkezete, jó anyaga és megbízható működése elismerten a legjobb. Idejében gondoskodjon minden gazda ezen gépek beszerzéséről.

Jakarmánykikészítőgépek

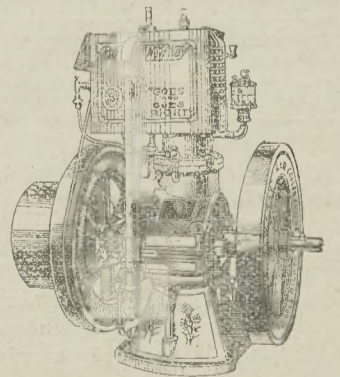
kézi- és erőhajtásra a legmodernebb szerkezettel és legtökéletesebb kivitelben olcsó árak mellett!

Ujdonság!!

„New-Way”

léghütéses hordozható benzinmotorok, csővezeték és vizztartány nélkül: A motor-technika legszebb és legsikerültebb vívmánya.

Kérjen ábrás leírást:

Bächer Rudolf Melichár Ferencz

Magyarországi vezérképviselő: **Szücs Zsigmond**

Budapest, VI. kerület, Nagymező-utca 68. szám.

1913. január hó 1-től VI., Teréz-körut 26.

RÉPASZÁLLÍTÓ VASUTAK

A beálló répaidényhez ajánlunk:

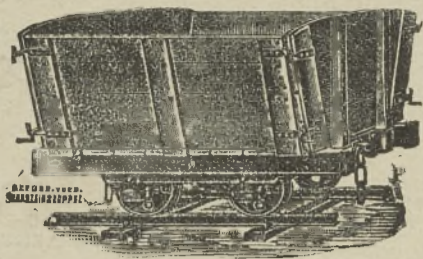
VÉTELRE

vagy

BÉRBE

kedvező feltételek mellett teljes mezei vasutakat.

ORENSTEIN és KOPPEL BUDAPEST Andrásy-ut 102. szám.
FELVILÁGOSÍTÁSOK, KÖLTSÉGVETÉSEK díjmentesen.

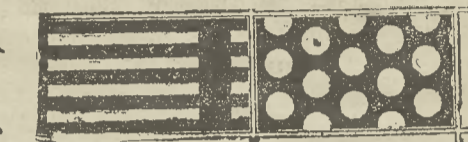

STAHEL és LENNER

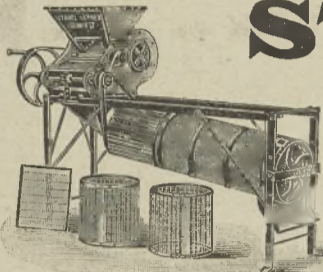
Trieur- és lemezlyukasztó-gyár

BUDAPEST, VI., Angyalföld, Országbiró-u. 44-46.

Ajánljuk **TRIEURJEINKET** és **OSZTÁLYOZÓ GEPEINKET** gabona és hüvelyesek tisztítására és osztályozására.

TÖREKROSTAK és mindenfajta **LEMEZROSTA** szemeséplőgépek számára

Magyarország legnagyobb és legelterjedtebb szőlészeti szaklapja a

BORÁSZATI LAPOK

mely ujévtől kezdve 45-ik évfolyamában hetenkint jelenik meg, igen bő és változatos tartalommal.

Ezen szaklap, mely nemcsak a magyar szőlészeti és borászati viszonyokat ismereti, hanem legelőkelőbb figyelemmel kíséri a külföldi tapasztalatokat is minden kétséget kizárólag a legsokeoldalabb és legértelmesebb szőlészeti újság, mely minden más külföldi vagy hazai szaklap olvasását egész fölöslegessé teszi. A

BORÁSZATI LAPOK.

nak a közgazdaság és a gyakorlati szőlőművelésnek és borászatnak szentelt rovatai igen kimerítők, de különös súlyt helyez a tudósításokra is. Minden előfizető évenként

négy nagy színes műmellékletet kap,

valamely szőlőfaj hű képét. Kéthetenként ingyenes mellékletként veszik az előfizetők a „GAZDASÁGI TANÁCSADÓ” című lapot, mely nemcsak a mezőgazdaság, de főleg az állattenyésztés, baromfi-, méhtenyésztés, kertészet, gyümölcsészet, háztartás stb. köréből veszi közleményeit.

Laptulajdonos:

BAROSS KÁROLY örököse.

Szerkesztésért és kiadásért felel:

Dr. DRUCKER JENŐ

A lap előfizetési ára: egy évre 16 kor., fél évre 8 kor., negyed évre 4 korona

Mutatványszámot három héten át készséggel küld a

„BORÁSZATI LAPOK” kiadóhivatala, (Budapest, IX., Üllői-ut 25. szám.)

Gazdák Biztosító Szövetkezete

Alakult 1900-ban.

Budapest, VIII., Baross-utca 10. szám a.

Biztosítási alap: Alapítványok kormány hozzájárulásával 2.488.780[—], tartalékok 2.819.596²⁵, összesen: 5.308.376²⁵ korona. 1901. évi felesleg 90.349[—], 1902. évi felesleg 59.782²⁶, 1903. évi felesleg 109.331⁷³, 1904. évi felesleg 72.438²³, 1905. évi felesleg 61.730⁶⁰, 1906. évi felesleg 39.248⁶⁵, 1907. évi felesleg 41.877³², 1908. évi felesleg 81.088⁷⁶, 1909. évi felesleg 106.589⁶⁴, 1910. évi felesleg 120.164³⁸, 1911. évi felesleg 149.378¹⁶ korona.

Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyancsak az ember életére, különféle módokat szerint. Az üzletredményben a biztosított tagok díjarányukban részeseznek és az 1901. évi üzletfeleslegből egy a tűz-, mint a jégkár ellen biztosítva volt tagok 4 százalékos díjvisszatérítést kaptak. Az 1902. évi üzletfeleslege közgyűlési határozattal tartalékba helyeztetett. Az 1903. évben a jégkár ellen biztosítottak 4 százalékos díjvisszatérítést kaptak. Az 1904. és 1905. évben a jégkár ellen biztosítottak 2-2 százalékos díjvisszatérítést kaptak. Az 1906. évben a jégkár ellen biztosítottak, kik 5-10 évre adják fel biztosításukat, 5 százalékos engedményben részeseznek. Az 1907., 1908., 1909. valamint 1910. évi üzletfelesleggel pedig tartalékainkat gyarapítottuk. Az 1911. évben a jégkár ellen biztosított tagjaink, akik akár egy, akár több évre jégkár ellen nála biztosítottak és 1912. évben ismét a szövetkezemél fogtak biztosítani, tíz százalékos díjvisszatérítést ad. 1911. év végén a tartalékok 2.819.596²⁵ koronára rúgnak. Biztosítási ajánlatok benyújtandók közvetlenül, vagy a képviselők közvetítésével. Nyomatványokkal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál az igazgatóság.

A **Gazdák Biztosító Szövetkezete** társintézménye a „**GONDVISELÉS**” Országos Központi Segélyező Társulat úján 100 koronától 1000 koronáig terjedő temetési segélybiztosítások, valamint havi befizetések ellenében 1000 koronáig terjedető leánykiházasítási (önállósítási) segélybiztosítások eszközöltemek. Legelőnyösebb népbiztosítás. E társulat kebelében minden községben önálló helycsoportok szervezhetők jótékonykezű működéssel. Tájékoztatót készséggel küld bárkinek is a Társulat igazgatósága, Budapest, IX., Erkel-utca 20.

Veszünk:
yorkshirei, berkshirei
 és egyéb hus- és zsirsüldőket é
sertéseket

s ovány, javított és hizott állapotban.

Ajánlatokat kérünk:

Erdélyi Testvérek

BUDAPEST, V. KER., POZSONYI-UT 4/D. sz. a. czimre.

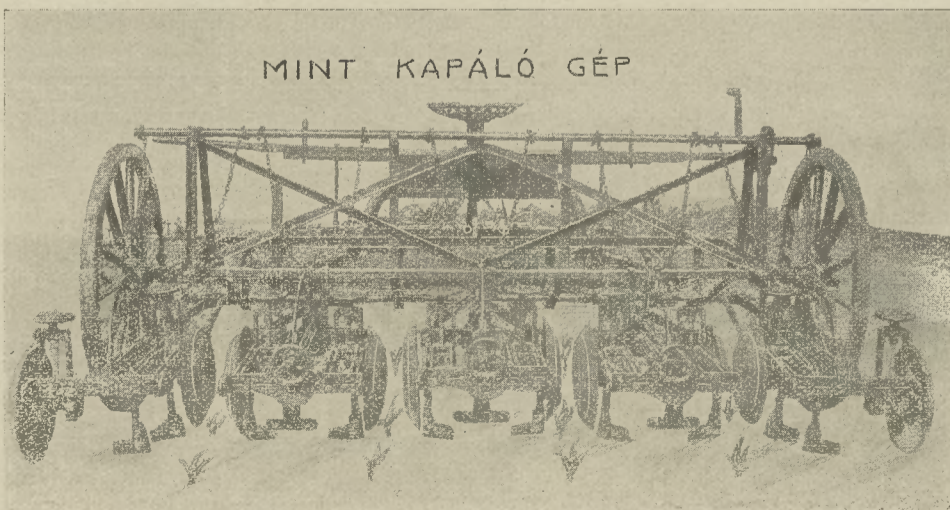
Szabad. Egyetemes „QUADRAT” tengeriművelő.

A 3, esetleg 4-soros gép 65, 70, 75 cm. fészektávolságra □-es fészket váj, betakar.

Egészen új, tökéletes növényvédelmet eredményező rendszer szerint kapál és végül exxirpál is.

Egyedüli e czélra szolgáló eszköz, melynek kezelése egyszerű.

Általa minden irányban pontos □-es fészkekrend létesíthető és aránylag csekély vonóerőt igényel.

Szilárd szerkezet mellett minden irányban állítható.

Munkája minden tekintetben biztosan szabályozható.

Megrendelhető

DEBRECZENI LAJOS
 és **TÁRSA** czégnél
NAGYVÁRADON.

Kivánatra prospektus bérmentve.